

Poština plaćana
v gotovini

Oddajna pošta
Domžale

Kres

Ma¹j 5 1937

»KRES«, GLASILO SLOVENSКИH FANTOV, GLASILO ZVEZE FANTOV-SKIH ODSEKOV V LJUBLJANI. — Izhaja 1. vsakega meseca. — Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje - Domžale (predstavnik Joško Godina, Groblje, p. Domžale). — Urejuje Ivan Martelanc, Ljubljana. — Za uredništvo odgovarja Joško Godina, Groblje, p. Domžale. — ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19/I. — UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje, p. Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) štev. 15.730. — NAROČNINA: letno Din 20, pod skup. ovitkom Din 18.

VSEBINA:

PESMI: Vane Betkin: Dve majski: Večer — Prerojenje. — Jože Dular: Kresna noč. — Janez Tominec: Tri leta — Na hruški pred hišo. ČLANKI: Janez Tominec: Maj. — Vitko J. M.: Razgovor. — Jože Cukale: Oj zdaj gremo... — Janez Tominec: Študent piše slovenskim fantom. — Ivan Campe: Na koncu sveta. — Jože Hvale: Naša mladina zopet nastopa. — —e —e: Javni nastop S. K. Planine. — POVESTI: Jože Vovk: Velika pravda. — Oberkoffler — Pucelj: Trije božji fantje. — MED SLOVENSКИMI FANTI: Novo mesto. — Sv. Miklavž pri Ormožu. — Griže pri Celju. — Izlake. — Mavčiče. — NA OVITKU: Knjige in časopisi. — Urednikova beseda. — Akademija S. K. Planina. Malo odgovora.

Knjige in časopisi

Willa Cather - Anton Anžič, **Škof nove Mehike**. Celje (Mohorjeva družba), 1936. Strani 220.

Misijonarja in škofa p. Janeza Marije Latour življenje in delo je vsebina prekrasnega dela iz misijonske zgodovine Mehike. Snov pa je zajeta tako polno in podana tako celotno zaokroženo, da delo po pravici prištevamo med najboljše misijonske romane.

Ko spremljamo apostolskega vikarja in škofa Janeza Marijo Latourja po njegovih misijonskih potih preko pušč in po redkih naseljih Nove Mehike, zaživi pred nami ta pokrajina v tako pestrih barvah in se nam predstavijo njeni prebivalci, domačini, Španci in priseljeni Američani tako življenjsko pristno, da z napetostjo beremo stran za stranjo mojstrskega opisa misijonskega dela in življenja v eni najtežjih pokrajin Cerkve. Kako živi pred nami škof Latour v svoji življenjski modrosti in poklicni vnemi, kako radi sledimo delo in uspehe njegovega pomočnika o. Vajana, kako zanimivo so nanizane v povesti naselbina za naselbino, osebnost za osebnostjo!

Vsakdo bo rad vzel to prekrasno povest živega življenja in dela v roke in nihče je ne bo nezadovoljen odložil. V naši mladini bo

to delo podžigalo k idealizmu in delu, vsakdo bo našel v njem življenjskega nauka zase.

Knjigo toplo priporočamo. V dovršenem prevodu A. Anžiča je ta »povest« samo vsebinsko bogato delo, ampak prav zanimivo branje.

R.

Urednikova beseda

Tako se mi je nabralo tvarine v zadnjem času, da kar ne vem, kdaj bo vse prišlo na vrsto. Počasi, kar moči vse, če je le rabno za namen in delovni obseg »Kresa«.

Odložiti sem moral zelo zanimiva poročila Rafaelove družbe (TORD) o delu in življenju naših izseljencev po širnem svetu. — Prav tako je moral počakati sestavek o Mladinski kmečki zvezi in še več sličnega gradiva.

Že več časa čakata na objavo dva lepa, dasi nekoliko težka sestavka brata K. T., katerih prvi govori o alkoholizmu, drugi o idealih našega življenja. Prvi ali drugi bo prišel v kateri prihodnjih številkih gotovo na vrsto.

V popisih o slovenski zemlji in njenih ljudeh čaka objave zanimiv sestavek o Haložanih in Haložanih (Vitko M.), ki bo tudi prišel kmalu na vrsto. — Jeseničani, Gorenjci, Dolenjci, trboveljski rudarji, zganite se, popišite nam svoje delo in življenje, da se vsi bratje

Dve majski

Vane Betkin

Večer

*Pod grmi so se šmarnice dehteče
od teže biserne rose sklonile
in druga k drugi glavice privile,
kot bale bi se nepoznane sreče.*

*Livade širne, bujno zeleneče,
v mehko pokojen mrak so se zavile
in ptičke drobne v gozdu so umolknile,
le slavček si hladi srce skeleče.*

*Še v vasi zdaj lepo je v slednji koči,
ko pred oltarčki majniške kraljice
družinice kleče v molitvi vroči:*

*kot da odpadli trudnosti obroči
bi vsem, oko blesti, žari jim lice,
saj sladko spati v varstvu bo Device.*

Prerojenje

*Zdaj v meni se drevo je novo vzpelo,
v nebo je z vrhom svojim seglo
in z mlado me rastjo vsegà prepreglo,
da pojem nove pesmi spet veselo.*

*O sladki spev, o čisto hrepenenje,
da dušo mlado znova bi razdajal
in vse ljudi z lepotami opajal,
ki hrani v sebi mlado jih življenje.*

*V samoti mi bila je moč skopnela
in senca trudna se na čelo vzpela,
zdaj pa je dih pomladi segel čezenj*

*in zbudil v srcu mi ljubezen;
ko dušo ob lepotah novih pasem,
iz dneva v dan cvetem, zorim in rasem.*

M A J

Janez Tominec

V jutru so se sklonile rosne glavice nežnih cvetov, ptičke so zapele v gaju, ki se je odel v novo obleko, dekle je zadrževalo v hrepenenju in fant je zavriškal, da se je razlegalo do visokih hribov in se odbijalo od sivih pečin. Vse je vedelo, da je maj. In šmarnice so prisluhle in se radovedno ozirale po tistem gozdu. Vesele so bile tihih deklških stopinj, ki so jih pobožno iskale, da jih ponesejo na Marijin oltarček. Tako lepe so bile, ko so se sklonile nanj

drobne ročice, poredno so se pozibavali mali klobučki na zelenih stebelcih. Vedele so, da bodo še vse lepše in bolj bele, ko bodo krasile Kraljico maja — Marijo.

V dolini se je že oglasil veliki zvon. Mehka je danes njegova pesem. Kar čuti se, kako skrbno se varuje, da ne kaže svoje bronaste trdote. Stari cerkovnik je ves pomlajen in prav nalahno priganja k delu svojega varovanca. Kdor je prisluhnil zvonjenju, je vedel,

da zvon ne poje kakor navadno: bom! bom!, ampak nekako skrivnostno: maj, maj!

Pot k farni cerkvi je postala živahna. Delavnik je, čisto navaden dan, in vendar kakor na praznik ali v nedeljo. Fantje so se postavili pod lipo. Veseli se smejejo. Iz lic jim odseva pomlad. Dekleta, matere z otroci in možje hite pozdravit majniško Kraljico. Celo son-

ce je postalo radovedno in je pogledalo, kaj se godi okoli cerkve, še notri je pokukalo in vroče pozdravilo pobožne častilce Marijine, svojo Kraljico pa je odelo v prekrasen žar.

V preprostih in gosposkih domovih so na oltarčkih zagorele drobne lučke. Povsod sonce, povsod cvetke, povsod veselje. Ker je maj, ker so praznični dnevi naše Kraljice!

Razgovor

Po francoskem priredil Vitko J. M.

Poslušal sem razgovor med dvema delavcema kot priča, ki je nista slutila. Gotovo bo marsikoga zanimal — zato ga naj zapišem brez razlage.

»Povej mi, dragi Janko, ti vrli »kristjan«, ali ni bil vaš Kristus, vaš Kristus kralj — revolucionar?«

»Čuj, Francé, skušal ti bom vse povedati in razložiti! Ti govoriš o Kristusu, kakor o nekem revolucionarju, kakršne lahko vidiš vsak dan; kakor o nekem razgrajaču in kričaču, ki jih najdeš nešteto v zgodovini. Jaz pa pravim, da je naš Kristus **pravi revolucionar**, ki je prišel zato, da izpremeni vse življenje, ki ni hotel spremeniti le zunanje oblike življenja in oblasti, temveč pred vsem notranjost, miselnost, dejanja in dušo človeka in sveta. Revolucionar, ki je prinesel pravi mir in ljubezen ljudem...«

»Da, da! Toda to so le besede, besede! Povej mi, prosim, kaj je Kristus spremenil v zunanjem svetu življenja in kaj v notranjem?«

»Ne besede, temveč dejanja! Poslušaj dobro: vse, kar bom povedal, je zgodovineska resnica in ji ne more nihče oporekati.

Pred Kristusom je bilo tisoče in tisoče ljudi obsojenih v suženjstvo ali so jih pa po lastni volji ubijali tisti, ki so z njimi in njihovim življenjem razpolagali!

Po Kristusu je pa bilo suženjstvo odločno zatrto in izgnano iz vseh krščanskih držav.

Pred Kristusom so ljudje častili po božje najrazličnejše rastline, živali in kipece, včasih tudi ljudi. Tem so darovali; včasih tudi lastne otroke.

Po Kristusu so spoznali, da je nad njimi samo eden Bog, Stvarnik neba in zemlje.

Pred Kristusom so ljudje iskali svojo srečo v bogastvu, ugledu, uživanju in minljivih rečeh.

Po Kristusu žive prav tako lahko revni in ubogi srečno življenje, poglej samo naš katoliške delavce, ki se ne moremo ponašati s posebnim bogastvom.

Pred Kristusom so častili in služili vladarju kot božanstvu, čeprav je bil slab in krivičen.

Po Kristusu vedo in se zavedajo vsi ljudje, da ni druge avtoritete, kakor Bog in da so njemu podrejeni vsi vladarji!

Pred Kristusom so vpoštevali po svetu in v družbi le bogatine in ljudi plemenitega rodu.

Po Kristusu vemo dobro, da je lahko bolj ugleden in vpoštevani tudi ubog delavec, ki živi pošteno, kakor pa največji kapitalist, ki živi nepošteno!«

»In vse to je storil Kristus? Povej mi še, kdaj se bodo vse te spremembe uresničile in izpolnile?«

»Oh! Ta datum ni tako točno določen, kakor je na primer pri Hitlerju, Mussoliniju ali pa Stalinu. To vse se uresničuje že tisočdevetsto let vsak dan in se bo uresničevalo in nadaljevalo vse dni... Ta revolucija bo trajala toliko časa, dokler bodo živeli ljudje. Vsi ti, ki jih vi imenujete »revolucionarje«, so le malenkostne pičice in točke v primeri s Kristusovo revolucijo, malenkostne osebnice, ki se obračajo tako, kakor jim pač to kažejo razmere in njihove osebne koristi. Ali si že čul govoriti o civiliziranih narodih,«

»Gotovo! To so ljudje, ki žive človeka vredno življenje in ki se ne pobijajo in koljejo, kakor volkovi.«

»Saj se spominjaš še zemljevida, ki je visel v šoli ob peči?«

»Da... in?«

»Napravi v duhu na tem zemljevidu, ki predstavlja svet, z rdečilo črto, ki bo vezala vse civilizirane narode in videl boš, da boš zvezal s to črto prav za prav vse krščanske dežele.«

»Torej je vsa naša civilizacija in kultura edino le Kristusovo delo?«

»Da! V toliko, da civilizirani narodi vsaj nekoliko zasledujejo in hodijo po nauku in življenju Kristusovem, medtem ko se »neciviliziranci« nesramno pobijajo, kakor živali in izrabljajo drug drugega, kar si sam priznal!«

»Torej obsoja Kristus vojno in izrabljanje delavcev kot greh naraščajočega kapitalizma?«

»Da! Vedno! Še več, le Kristus sam lahko vse to spremeni, ker so njemu vsi ljudje ena družina: bogati in ubogi, rumeni, rdeči in črni, vsi! In to je šele prava in resnična revolucija; **namreč imeti in ljubiti vse kot brate in sestre!**«

»In katoliški kapitalisti?«

»Katoliških kapitalistov« ni. To ime so si izmislili zlobni nasprotniki krščanstva. Če je kdo katoliški, ni kapitalist; če je pa kapitalist, pa ni več katoliški. Ti misliš brez dvoma tiste posamezne bogate katoličane, ki so si nagrabili svoj kapital z umazaniziranim izrabljanjem in izsesavanjem delavcev?«

»Da, Janko! Ali niso tudi ti učenci Kristusovi?«

»**Ne! Tisočkrat ne! To so hinavski farizeji!**«

»Kaj pa tisti kapitalisti, ki grade katoličanom cerkve?«

»**Ti morajo najprej in pred vsem pošteno plačati svoje delavce!** Kristus ne biva samo po cerkvah, temveč povsod, v vsaki duši — tudi v delavčevi! **In en sam takšen delavec je vreden več, kakor sto cerkva!**«

»Cerkve pa vključ temu ne stori ničesar za delavce in tlačene!«

»Kdo je odpravil suženjstvo? **Cerkev!**«

Kdo je zgradil prve bolnišnice, hiralnice, zavetišča in zdravlilišča? **Cerkev!**

Kdo je civiliziral in še civilizira divjake? **Cerkev!**

Kdo je že leta 1891. udaril in napadal kapitalizem? **Cerkev!**

Kdo je pomagal med vojno ubogi deci, ki je umirala od gladu? **Cerkev!**«

»Toda duhovniki imajo vključ temu od službe denar!«

»Naravno! Od tega morajo živeti, se oblačiti, oskrbovati in popravljati cerkve in plačevati davke, uslužbenice itd. Ali bi mogel ti to storiti s svojo malo plačo, ki je enaka, morda celo večja od plače kakšnega kaplana ali župnika?«

»Toda zakaj Cerkev potem ščiti in brani privatno lastnino? Seveda, če je kdo bogat, je lahko reči in učiti »ne smeš krasti!« — toda...«

»Francé, ta zapoved pa velja pred vsem za bogate. »Ne kradi!« se pravi, ne kopiči bogastva na škodo drugega; plačuj svoje uslužbenice tako, da bodo lahko dostojno in človeško živeli. »Ne kradi!« pomenja za državo pravičnost v odrejanju davkov in drugih dajatev. — »Ne kradi!« je zakon, ki ščiti revne in udarja v obraz tistim, ki izrabljajo svoje podrejene. »Ne kradi!« pomenja končno zapoved in dolžnost, da vse svoje bogastvo razdeliš med tiste, ki so potrebni, medtem, ko tebe samo zavaja v greh in slabo!«

»Toda, kdo bo izvedel to?«

»Kristus in Cerkev sta edina, ki moreta to izvesti, kajti krščanstvo ni samo revolucionarno gibanje, ki bi se zadovoljilo z zunanjimi uspehi; krščanstvo je revolucija v samem sebi.«

»Tega ne razumem dobro!«

»Pa je vkljub temu zelo enostavno! Prava revolucija mora spremeniti najprej notranjost in šele potem zunanost, če hočeš — oblast in drugo. To razumeš, kajne? Resnica je, da bodo še dolgo ljudje, ki so v svoji notranjosti slabi in z ljudmi bodo tudi oblasti takšne. To je treba ugotoviti zato, ker je Kristus zapovedal popolnoma drugo, boljše in bolj dovršeno življenje: zadovoljen biti s tem, kar imamo, ljubiti starše in svoje predpostavljene, ljubiti svoje delo, pa četudi je težko in zaničevano; ljubiti svojega bližnjega — vse, živeti kakor res pravi dobrotnik; živeti lepo, čisto, potrpežljivo, žrtvujoče se življenje, ki se zna dati tudi za druge — ki pa zna zraven vsega služiti tudi Bogu!«

»Torej bomo izbrisali vse krivice?«

»Če bomo hoteli pomagati resnični in pravi revoluciji — da ...«

»Vkljub vsemu, kar sem doslej slišal, je to veličastno. Ali veruješ, da bomo tudi resnično zmagali?«

»Bog in Njegov Sin Kristus, naš križani Brat, ne moreta lagati!«

»Si prepričan, Janko, da je tako?«

»Da! Iz vse svoje duše sem prepričan o tem! Vse človeško življenje mi to dokazuje: naše trpljenje, želje in naša smrt. Še bolj mi pa dokazuje naš križani Brat, ki je za nas trpel, za nas umrl, za nas vstal od smrti — ki je z vsakim svojim delom znova potrdil svoj nauk. Končno mi pa dokazuje to Cerkev, ki se skoraj dvatisoč let že bori in vztraja, medtem ko je toliko drugih revolucionarnih gibanj že davno zginilo s sveta ali pa izginjajo in se drobijo danes pred našimi očmi.«

»Janko, daj mi roko! — Dovolj, da grem od danes s teboj in z vami!«

Oj zdaj gremo ...

Jože Cukale

Tisto leto je bila zima prizanesljiva. V hribovih so imeli sonce od jutra do večera, le v dolino nikakor ni hotelo prisijati. No pa so bili v Dolu tudi tako zadovoljni, kajti tla se niso nikoli otajala in kar je bilo glavno, dolinci so navozili cele skladovnice drv s hriba po suhem.

Ni še odzvonilo poldne, ko je zahreščalo po nanovo posutem dvorišču Janezove hiše ob vodi. Visoko naložen voz drv, ki sta ga samotež potiskala stari Janez in njegov sin, je rezal globoke kolesnice v pesek. Tokrat je slišala svoja dva gozdarja tudi Janezova žena in pritekla pomagat, jezeč se na videz, čemu se jima je treba toliko mučiti, ko bi polovica naloženega čisto zadostovalo ...

Obema je dobro storila njena čudna pohvala. Stari Janez si je obrisal čelo in pripomnil: »Boga hvali, da opraviva lahko eno pot, mesto da bi se dvakrat pehala v ta preklicani hrib.« Brez besed sta pustila voz na sredi dvorišča in odšla za materjo v kuhinjo. Pošteno lačna sta bila oba.

Ančka in Tone sta že sedela pri mizi in ju čakala. Na obrazih vseh je bilo neko tiho zadovoljstvo; nikoli se niso med seboj sporekli.

Niso še odmolili avemarije, ko pomoli pismonoša nekakšen papir.

»Pismo!« je završalo med mladimi in Ančka je že bila pri vratih.

»Zame?« je radovedno pogledala prišleca.

»Francetu daj!« se je krepko odrezal ta, da mu je užaljena precej pokazala hrbet. V tem je tudi oni zaprl vrata.

»Pozvani ste, da odidete služiti vojaški rok, ker ste končno priznani kot sposoben ...« France je bral počasi, počasi in vedno tišje. Ni ga plašila ta nenavadna novica, le čudovito nerodno mu je bilo spričo drugih, ki so obsedeli kakor vkopani. Materi se je tresla roka, ko je pobirala žlico s tal, kamor ji je padla vsled nepričakovane novice in debele solze so se ji udrle po uvelim licu.

Nikomur se ni ljubilo zajeti iz skleda na mizi, čeprav jih je France sili, pa tudi sam ni mogel.

»France, nikar ne hodi, bo že kako,« je pretrgala tišino Ančka.

»Moj Bog, tako slaboten si, da te ne bo več nazaj, če greš,« je prosila mati.

France je zamahnil z roko in vzdiknil: »Ah, kaj pa, če grem poskusit, me tudi ne bo konec; saj gredo drugi tudi.«

»Korenovega je pobrala mrzlica,« je ugovarjala Ančka. Oče je zmajeval z glavo in Tone je potrj gledal v mizo. France pa se je zdajle nečesa domislil in vsem nakljub zapel: »Oj zdaj gremo...« — nakljub tudi težki slutnji, ki ga je mučila: »... nazaj še pridemo...«

*

Sonce je vendar predrlo težko meglo in v hipu so se bele hiše kopale v snopih žarkovja. Odnokod je bilo čuti zategel vrisk in z drugega konca mu je odgovoril drug, še bolj prešern. Od postaje sem je naraščalo petje, sprva mehko in otožno, potem bolj živahno in spet tišje; pol smeha, pol joka je bilo v teh glasovih, dokler se niso zgubili za vasjo v hribu.

France je skoro brez misli stopal po poti, počasi in svečano. Gledal je sonce, potem dolino in spet hrib ter je obstal. »Toliko lepote se še ni zlilo v našo vas,« je občutil. Bledi obraz mu je žarel od ganotja. Tako pozno je spoznal svoj dom, kako je lep in še lepši se mu je zdel, ker ga je zapuščal.

»Zbogom Dol in tvoje sonce!« Skušal se je nasmehnuti. Prijelo ga je, da bi ostal doma in vžival še dolgo to dolsko lepoto. Tedaj je sonce še močneje posvetilo vanj — kakor iz marmorja izklesan je postal za hip. Nato se je vzravnal in šel.

»Čeden fant je,« so menila dekleta, ko so ga videle odhajati, »in dober, dober — kar škoda ga je,« so vedeli ljudje.

Doma pa je bilo nekaj časa pustota. »Kot da bi pol hiše odšlo z njim,« je večkrat tožila mati.

*

Življenje v kasarni je bilo čisto nekaj posebnega. Za vsakega svet zase, košček mladostnih sanj včasih, dostikrat gorjupa kaplja v mladost.

Prve dni je bilo vedno kaj novega. Vaje in častniki, ljudje in tovariši, vse to je fante globoko zajelo, tudi Franceta. Včasih se je vrnil do smrti utrujen, a še vedno ponosen. France in drugi so čutili, kaj je življenje, kako jih kuje, kako marsikoga potre. Tudi dolčas se ga je lotil včasih, a je našel dosti znancev — o in ob nedeljah — tedaj je zadelo, ko je začel France tisto: »Polje, kdo bo tebe ljubil — — ko bom jaz na vojsko šel — —«

Nekoč pa je umolknil sredi pesmi. Streslo ga je tako nenadno, da se je oprjel tovariša.

»Kaj ti je, France?«

»Eh, bo že odleglo,« in je pel naprej: »ko bom, ko bom jaz že v grobu spal...«

Skrbelo ga je pa le malo. Zato je pisal domov; a ko je hotel pisati, da z zdravjem ni vse v redu, mu je kar tako ušlo, da se dobro počuti in da je zdrav. Ni hotel žalostiti domačih.

*

Doma so bili veseli njegovega pisma in vsega mu kar verjeti niso hoteli. Življenje pri njih je teklo po navadi in vsak dan so govorili o njem...

Dva meseca je poteklo tisti dan, ko je prišel nekdo z občine po očeta. Kar za rokav ga je prijel in odvedel. Spotoma mu je pripovedoval, da so brzojavili, da mu je sin hudo bolan in da ima pljučnico. Očeta je stisnilo v grlu, a se ni izdal. Opetekajoč se je stopil v občinsko pisarno in obstal sredi sobe čisto tih, le tresel se je po vsem životu. Vsi uslužbenci so bili globoko sklonjeni nad svoje akte.

»Že druga brzojavka,« je s konca mize nekdo prišepnil slugi. Skoro je oče razumel tiste besede in pot mu je udaril na čelo.

»Prosim, če bi odposlali odgovor,« je naposled zaprosil. Tiho je bilo vse nekaj časa — uslužbenci so bili še nižje sklonjeni nad svoje akte.

»Oče, ničesar ni treba več!« je vstal prileten uradnik izza mize.

»Francee — moj sin!« je bruhnilo iz očeta. Zavrtelo se mu je in skoro bi omahnil, bolešno skrivljen obraz je povedal vse. Planil je na cesto in zajel sveži zrak. Za hip mu je odleglo, nato pa mu je glava klonila še nižje. Celo pot do doma je jokal. Ubral je kar čez njive, da ga ne bi ljudje spraševali, kaj mu je; danes jim ne bi mogel povedati ničesar. Truden do smrti se je doma zgrudil na stol.

»France! —« več ni mogel povedati in vsi so razumeli. Nedoumno, kakor bi nekaj padlo med nje in jih zasulo so občutili.

»France, moj sin, moj brat — ojoj!« Celo tisto popoldne se mati in Ančka nista nikakor mogli utolažiti...

Čez dva dni je prišlo pismo. Pisal ga je France, ko je bil že na smrt bolan. Težke, okorne črke so ležale razmetane po papirju. »Nazaj me najbrž več ne bo,« to je bilo še mogoče razbrati. »Bil sem pri spovedi in obhajilu — — pozdrave...« Potem se mu je pričelo blesti, samo še »duhovnik, ata, mama« — in pisma je bilo konec.

Tiho je brnelo zvonjenje od farne cerkve in tudi Janezovi so ga kljub žalosti slišali. Oče je molil naprej, malo prej še trden možakar, zdaj nadožen starček. Čisto posiveli lasje so mu padali čez obraz na sklenjene roke — ko je molil: — »še za pokojnega našega Franceta očenaš...«

Študent piše slovenskim fantom

Janez Tominec

(III. pismo.)

Iz knjige ali iz pogovora poznate besedo barbar. Nekam trdo zveni in znači divjaka, človeka brez srčne kulture. Tudi ste že slišali o hijeni, ki ji je mrtvo truplo največja slaščica in ji je domovina puščava.

Ko čitam dan na dan razprave o zločinih, ki jih je zagrešil človek, naj ga mar imenujem »slovenske gore list«, ki jih je zagrešil mlad fant, morda ima komaj 20 let in že s krvavimi rokami in povešeno glavo stoji pred sodnikom in poslušša, da zanj ni več prostora pod soncem. Res je, da ni vreden, da bi sijalo nanj tisto sonce, ki sije vsem enako, tudi tisti žrtvi, katere ime je zapisano na njegovem morilskem licu. Pomislimo, da je ta človek živel 20 let. Sedaj, ko ima razvito telo in bi šele stopil v pravo življenje, bo za vlažnimi zidovi umiral. Morda ga bodo nekega dne izpustili, da bo napravil nov zločin; morda ga bodo v lepem jutru obesili in rabelj bo izjavil svetu: »Pravici je zadoščeno!« In časopisje bo to poročalo čisto hladnokrvno, kot da je tako moralo biti! Prineslo bo celo njegovo fotografijo in življenjepis, ki bo razodeval široma po domovini, da je mlad fant iz dobre slovenske kmečke ali delavske hiše šel po svetu, se izpridil in prišel na vislice. Kaj pa tuje časopisje? Bo mar molčalo? Le počasi. Iz komarja bo napravilo slona, iz enega umora bo skombiniralo cele poboje in končno pristavilo: »In tako se dogaja pri malemu barbarskem narodu dan na dan!« Saj vemo, kako radi bi nas onstran meje utopili v žlici vode in nam poslali »pionirjev kulture«, kakor so jih Abesincem. In mi? Preberemo časopis in čakamo novih senzacij. V kri in meso so se nam vsesale te »novice«, ki so na dnevnem redu, kakor solata na trgu. Malokdo se zave, da je dvoje življenj izgubljenih, morda dušno in telesno; samo da eno prej, drugo

kasneje. In da je mlad fant postal hijena, grobar, da je zadostil svojemu pohlepu po denarju, da je spravil s poti tekmeča v ljubezni, ali pa, da je v pijanosti, brez misli, zabodel človeka, kakor zabode mesar prašiča ali nedolžno jagnje. Drugi dan, ko se je streznil, je morda objokoval svoje dejanje. Toda solze niso še nikogar priklicale v življenje. Mlad, v cvetju let se bo, ukle-njen med dvema orožnikoma, opotekel čez domači prag, kjer joče nesrečna mati, morda bratje in sestre, na cesto, kjer je še včeraj vesel pohajal, morda je celo vriskal in pel dekletu pesem pod oknom. Danes ga tisti, ki so ga včeraj spoštovali, mrzi. In med tem je le ena noč in nekaj kozarcev vina ali žganja!

Odkod ta podivjanost? se bodo vprašali trezno misleči fantje. Odgovori bodo različni. Prvi bo gledal s stališča bede, drugi bo navedel, da je vzrok v slabi družbi, tretji bo šel globlje in bo iskal povoda v moderni neveri in četrti, ki pozna socialno filozofijo, bo dejal, da je glavni činitelj tukaj brezobzirni liberalizem in kapitalizem.

Vsi bodo povedali prav. Najbolje pa tisti, ki je iskal vzroka v moderni neveri in slabi družbi. Jaz bom dodal še to, da je glavni činitelj tukaj brezobzirni egoizem ali po naše »sebičnost«. Človek pozablja na Kristusove besede: »Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe.« Vidi samó sebe! Nič ga ne gane, če drugi trpe krivico, da le sam uživa ugled. Ne gane ga množica trpečih. Šel bo mimo, ne da bi čutil, da so to njegovi bližnji in da mora z njimi z ljubeznijo v srcu deliti svoj del. Morda bo celo tako nesramen, da bo reveža, ki ga bo videl, zaničeval in ko bo potrkal na vrata, preseč miloščine, ga bo sunil čez prag, ali mu bo dal nekaj par že zaradi ugleda. In ta človek je katoličan, dedič nauka ljubezni; hodi v cerkev: »Glejte, kako je pobožen, kako je dober! Ko gre iz cerkve, se mu ljudje od-

krivajo, zakaj ugled ima! Kaj naj rečem na to? Tak človek ima pač krstni list in je zaradi tega kristjan. Globine Kristusovega nauka ni nikoli razumel ali je ni hotel razumeti. In v cerkvi, namesto da bi dajal Bogu čast, mu jo krade s tem, da prihaja sem, da bi ga ljudje videli in mislili, da Boga časti. Kako naj bo tak človek obziren in ljubezniv z ljudmi, ki niti pred Bogom nima spoštovanja. Na različnih zborovanjih bo tožil, kako pokvarjen je danes svet, kaj bo z doraščajočo mladino, ki propada v modernih zablodah, sili v komunizem itd. Joj, kako bi zarobantil, če bi mu nekdo odkrito povedal, da sam s svojim samoljubjem te zablode pospešuje in da je sokrivec marsikaterega zločina, ki bi ga lahko preprečil, če bi živel kot se spodobi katoličanu in svojemu bližnjemu privoščil, kar privošči sebi.

Mlad človek, ki je podoben kotlu vrele vode, morda še poln idealizma, opazuje tega kristjana. Ne zadostujejo mu le prazne besede o krščanski ljubezni, ko pa dejanja kažejo drugo smer. Teorija in praksa je dvoje. Mlad fant to razume, dvom o veri vstaja v njegovi duši. Mlad je še in že je prepred pred

njim. V družbi slabih fantov, kamor ga privede skrb za kruh, n. pr. v tovarni, se ta prepred širi in poglubi. Dan za dnem poslušaja udrihanje po veri, po papežu, po duhovnikih; pripovedujejo mu, da so ti voditelji kapitalistov itd. Fant, ki ni, prvič v veri trdno podkovan, drugič, ker je videl polovičarsko živečega katoličana, ne bo nudil nikaškega odpora. Pridružil se bo drugim, postal njim enak, morda bo padel še globlje. Vero je izgubil, božjih zapovedi ne prizna. Kdo naj mu brani sedaj, da ne bo ubijal, če bo treba, da se okoristi? Morda sodišče? Tega se človek boji šele po zločinskem dejanju.

Čas je, da to stvar vzamemo resneje, da prenovimo najprej sami sebe in svoje vrste, potem šele, ko bo pred našim pragom čisto, bomo mogli uspešno, seveda ne le z besedami, temveč z dobrim z gledom vplivati na druge, ki jih je že zajel val modernega poganstva. Kristus je dejal: »Dokler nisi izdrl bruna iz svojega očesa, ne glej na iver, ki je v očesu tvojega brata!

Tako. Fantje, na nas leži ta naloga. Sprejmimo jo in jo z ljubeznijo vršimo. Bodimo apostoli dobrega vzgleda!

Bog živi!

Na koncu sveta

Ivan Čampa

»Slovenec« je prinesel dne 19. februarja t. l. iz Planine pri Rakeku naslednji dopis:

»Planina pri Rakeku, 18. februarja. — Danes smo spremili na božjo njivo gospoda Andreja Kušlana, župnega upravitelja v Spodnjem Logu pri Kočevju, ki je umrl v bolnišnici v Ljubljani in bil prepeljan v rojstno župnijo Planino... Tako je končal svoje težko zemeljsko potovanje duhovnik-trpin, ki je mlad po letih do dna izpil kelih zunanjšega gorja, za kar naj mu bo bogat plačnik Oni, ki mu je 15 let kot mašnik zvesto služil.«

Ko sem neke nedelje v maju lanskega leta kot navadno po maši obiskal gospoda kateheta, mi je že pri slovesu dejal: »Pa to sem vam hotel tudi povedati, da pojedemo popol-

dne obiskat gospoda Kušlana v Spodnji Log in bi šli morda tudi vi z nami.«

»Kušlana?« sem začudeno vprašal in začel riti po spominu, da bi se mi posvetilo, kje sem to ime že slišal.

»Seveda, saj ga morate poznati: včasih je bil pri vas na Blokah za kaplana.«

Tedaj sem se spomnil: to je tisti prikupni gospod, ki so ga imeli ljudje zaradi njegovih pridig tako radi in ki se mu je zamalo zdelo, če ga kateri od domačih študentov med počitnicami ni prišel obiskat.

»Da, pojdem, rad!« sem dejal po kratkem premisleku. —

S tovarišem sva po kosilu pravkar ogledovala kolesa, ko so se pripodili iz Kočevja: eden od gospodov kaplanov, katehet ljudske šole in naš katehet, na katerem sem takoj opazil, da sta ga sonce in kolo že tako se-grela, da je »župnika« izpod vratu vtaknil v žep.

»Sta? Bomo kar šli, je celih štiri in dvajset kilometrov.«

Zajahali smo vsak svojega »konja« in se poslovili od Dolge vasi. Še nismo dobro prišli v Livold, ko je začel gospod z ljudske, ki je imel precej staromodno kolo, pešati. Takoj za vasjo pa mu je na vsem lepem počilo in gospodu ni kazalo drugega, ko da ga žalosten vleče »za ušesa« domov.

Kaplan, ki je drvel pred nami, kot bi mu smodil za hrbtom, sploh ni vedel, da smo nekoga zgubili. Šele v Mozlju, kjer nas je počakal, ga je začuden pogrešil.

»Si se ustrašil, da bi te Kočevarji, ki jim dajejo po grbi, ne premikastili, kajne, zato si počakal,« ga je podražil gospod katehet. »Tako brezobzirno drviš naprej, da bi me še v sveto olje ne utegnili dati, če bi se ponesrečil.«

V dokaj veliki vasi nam je udarilo na uho tisto čudno žlobudranje, ki ga človek v mestu sicer ne sliši tako pogosto, in katehet, ki je vedoželjen, je začel spraševati mojega tovariša, ki zna kočevarsko, kaj se pravi to, kar je zdaj rekel ta, in to, kar je za nami zakričal oni srednje odrasli fant.

»Same opazke.«

Gospod pa si ni nič storil iz tega, celo sam je skušal ponoviti za onim tiste besede, toda njegov jezik je bil v nevarnosti, da se zlomi, in morali smo se mu smejati, ker se mu ni posrečilo vsaj približno zadeti niti ene besede.

Polahko smo vozili dalje. Zdaj pa zdaj smo morali iti peš čez nekatere klance, potem je šlo spet samo. Za Rajntalom ni več vasi in človek ima občutek, da se vozi po puščavi. Samo na bližnjih hribih se beli nekaj cerkvic in sem ter tja kakšno naselje visoko v rebri. Ze iz dalje je videti, da so te vasice revne.

Gospod kaplan, ki je strokovnjak za kočevske zadeve, nam je začel razlagati to in ono. Izvedeli smo n. pr., da je v Mozlju največ in najbolj zagrizenih Nemcev, ki Slovencem v cerkvi še peti ne puste, in tudi v Spodnjem Logu, kamor gremo, ni mnogo boljše.

Tedaj sem se nehote spet spomnil na gospoda, h kateremu smo bili namenjeni. Bog ve, kako se počuti med temi ljudmi in kako da je zašel v te kraje, ki so slovenskim duhovnikom do skrajnosti neprijazni.

Ko smo zavili s ceste na stransko pot, je katehet, ki je bil že nekajkrat pri gospodu Kušlanu, povedal, da bomo zdaj zdaj tam. Res nas je že po desetih minutah pozdravil evharistični križ, ki stoji na majhni vzpetini tik pred vasjo. Ta leži na valoviti ravnici med venci hribov, ki jo zapirajo na vse strani in se ne vidi prav nikamor drugam kot v nebo.

Zdelo se mi je, da smo stopili na konec sveta. Nekaj kilometrov odtod šumi v skriti grapi Kulpa, ki teče ob robu kočevske zemlje in človeku se še bolj zdi, da ni za to vasjo nič več...

Stopili smo s koles in šli peš čez srednje veliko vas; ki je tipično kočevarska, do žup-

nišča, ki čepi še dokaj spodobno pod cerkvijo na gričku. Pred hišo je greda, kjer nisem opazil drugega kot nekaj grmičev rumenih rož. Nanjo smo naslonili kolesa in hoteli vstopiti.

Nikogar doma, zaklenjeno.

Katehet pa je po kratkem iskanju nekje le staknil gospodovo mater, ki nam je povedala, da je sin nekje v vasi in da ga gre takoj iskat. Toda gospod se je kar sam spustil po klančku, ker je nemara že vedel, kje ga bo dobil, in prej kot smo mislili, sta z gospodom Andrejem prišla.

Ko sem ga zagledal, me je narahlo spretelo: več ni bil tisti, skoraj bi dejal elegantni gospod, kakršnega sem bil navajen. Trudno je stopal ob palici in obleka mu je nekam čudno in zanemarjeno visela po telesu. Dolgi lasje in glas, ki se mi je zdel mnogo nižji kot kedaj, so ga delali kar strašnega. Takoj mi je bilo jasno: v samoti in hudini se je zavrgel. Šele ko nas je pozdravil in sem videl na rjavih očeh, ki so bile edine še take kot nekdanj, kako neskončno vesel je obiska, ki je bil zanj nedvomno velik dogodek, mi je odleglo.

Ko smo stopili v vežo, nam je udarilo v nos tisto značilno vzdušje po plesnobi in pajčevinah, ki je menda po farovžih vsega sveta enako. Peljal nas je v neko sobo v prvem nadstropju, kjer je njegova nadodarna mati, ki se je bila prej kar nenadoma umaknila, že pripravila na mizo čaše, ki so mi bile dobro znane in so se mi zdele nekdanj tako dragocene, a sem zdaj imel vtisk, da so izgubile v tej samoti vso svojo vrednost.

»O, gospodje, ko bi vi vedeli, kaj ste mi naredili, da ste prišli!« nam je dejal, ko smo sedeli že za mizo in je imel roke sklenjene kot za molitev. »V Spodnjem Logu je tak obisk velik praznik.«

Vedel sem, da nas je vesel že samo radi tega, da more komu postreči. Še bolj pa je bil vesel nemara zato, da se bo lahko po bogve kolikem času spet razgovoril tako, kot bi se rad.

»Povej no, Andrej, kako pa vendar vzdržiš v tej samoti?« ga je vprašal katehet, ki si najbrž ni mogel predstavljati, kako bi se uživel sam v podoben položaj.

»Kaj v samoti! V peklu, reci! Gospodje,« spet je sklenil roke kot za molitev, »gospodje, ne zamerite, če vam tako povem: molite, da se v Spodnjem Logu ne bo kakšen fajmošter obesil!«

Nikdar v življenju nemara še ni napravila kakšna beseda takega vtisa name, kot ta. Vsi smo vedeli, da tega ni mislil zares, temveč da je hotel označiti samo svoje gorje, ki ga bolje ni mogel kot ga je, kajti že navadnega človeka, ki obupuje, gledaš z bolestjo, toda gledati duhovnika, ki zdvaja nad samim seboj, je nekaj groznega. Dolgo sem se obotavljal zapisati te njegove besede, o katerih bi utegnil kdo reči, da niso duhovnika vredne, a nazadnje sem jih, pa ne zato, da bi kdo mislil

slabo o njem, temveč zato, da bi vzbudil v vseh spoštovanje do tega mučenika svojega težkega poklica.)

Ne spominjam se več, če je kdo skušal reči besedo v tolažbo, samo to vem, kako je po kratkem premolku s solzami v očeh dejal: »Vsa leta mojega mašništva so bila le bridke postaje križevega pota, če se smem tako izraziti, toda tako, kot trpim ta čas, odkar sem tukaj, nisem še nikdar. Ne vem, kaj sem naredil Bogu, da me tako težko preskuša.«

»Kaj so Kočevarji res tako neznosni?« sem vprašal.

»Ne boš verjel. Dokler sem jih gladil in božal, je še nekako bilo. Ko so me pa začeli siliti, da naj uvedem v cerkvi slovensko petje po dvakrat na mesec in podobne stvari, so podivjali. Pa vsi, od prvega do zadnjega.«

»Kaj Slovenci ne drže z vami? Saj jih je vendar vsaj polovica v fari.«

»Seveda drže, a kaj ti pomaga, če so tako ubožni, da vsi skupaj ne premorejo za eno mašo. Nemci imajo pa denar. In kdor ima tega, ta gospodari. Lej, do škofa bi šel rad, da bi mu povedal, kako in kaj in da bi me rešil tega pekla, a sem tako slab v nogah radi revmatizma, da skoraj na konec vasi ne morem sam. In sem ponujal sto dinarjev tistemu Nemcu, ki bi me hotel peljati do Kočevja, — v vasi namreč noben Slovenec ne premore konja — pa misliš, da je kateri hotel? Raje štirinajst dni tlako delat, kot da bi farja vozil, je rekel nekdo. Tako je, pa si pomagaj!«

Zgrabil je za čašo in v dušku izpil. Potem je nekje polskal smrdečo »Drava« cigareto in slastno kadil.

»Andrej, lepo te prosim, nikar preveč! Veš, da za revmatizem ni dobro,« je prosil katehet.

Spet mu je bolesten izraz spreletel nekam bolesto obličje.

»Pa nimaš res nikogar, da bi se vsaj malo zamotil z njim in se razvedril?«

»Le koga neki? Učitelja, ki je nemčur in me videti ne more? Drugega pa ni v tej puščavi. Včasih bi se zamotil s kakšno knjigo, pa ne pridem do nje. Tole stvar« — prijel je za Lahovo »V borbi za Jugoslavijo«, ki se je prašila med nekimi papirji na pisalni mizi — »sem prebral včeraj dvanajstič, čeprav jo znam že zdavnaj na pamet. Včasih, ko se bojim, da bom znorel od dolgega časa, pa vzamem šah in igram s samim seboj po cele poldneve.«

V srcu sem mu pritrdil.

Vstopila je mati in prinesla novega prigrizka in pijače, čeprav smo se vsi branili. Nekaj je zašepetala sinu na uho in ko je odšla, se je gospod obrnil proti katehetu: »Profesor, lepo te prosim, bodi dober in pojdi spovedat mater.« Katehet je radevolje ustregel.

Ko je začutil, da gresta iz cerkve, se je oprostil in še sam nekam odšel. Šele čez dol-

go časa sta se s profesorjem vrnila. Drugi nismo vedeli, kaj sta se pogovarjala na samem, opazili pa smo vsi, da je bil gospod Andrej potem mnogo bolj veder kot prej.

V razgovoru je hitro tekel čas. Ponovno smo se pripravili, da bi odšli, toda gospod nas je tako lepo prosil, naj ostanemo še nekaj časa, da smo se zamudili do večera. Prej kot smo spet prišli na glavno cesto, je legla noč in ker je imel samo profesor luč, smo po nasuti poti le s težavo vozili. Vsi smo čutili, da nam nekaj težkega leži na dušah in večji del poti smo molčali. Pogovarjati smo se začeli šele, ko smo se bližali Mozlju. Tedaj mi je dejal katehet: »Kadar vam bo zmanjkalo snovi za pisanje, se spomnite tega trpina in opišite njegovo bolešč. Jokali bodo ljudje od sočutja.«

»Res, gospod profesor, če sem si kedaj želel, da bi bil Pregelj, si nocoj,« sem dejal. —

V trdni noči smo prišli do Dolge vasi. S tovarišem sva se poslovila, gospoda pa sta morala še do mesta.

Ko sem stopil v kuhinjo, je sedela pri štedilniku samo domača hči, vsi drugi so bili že v posteljah.

»Ti pa res ne znaš od nikoder zlepa domov,« je dejala skoraj nejevoljno in odložila knjigo, da bi mi pripravila večerjo.

Nisem odgovoril.

»Potem ti pa še tako kisel pride!«

»Če bi ti videla tako trpljenje, kot sem ga danes jaz, bi se ti tudi ne ljubilo zganjati šal. Pravimo, da nam je hudo, pa sploh ne vemo, kaj se pravi živeti!«

Tisti večer sem bil bogatejši za veliko spoznanje...

*

Gospoda Andreja ni zdaj več. Kljub temu, da sem mu tudi jaz obljubil, da ga še obiščem, nisem bil od tedaj nikdar več pri njem. Trden namen sem imel, da pojdem še kdaj k njemu, toda ko sem po velikih počitnicah spet prišel v Kočevje, sem zvedel, da ga je revmatizem tako zdelal, da je moral v bolnico, kjer so mu kmalu nato odrezali nogo in to ga je vzelo. —

Čutil sem skoraj dolžnost, da mu po smrti napišem nekaj vrstic v spomin. Zaslužil jih je bolj kot marsikdo drugi. Napisal sem in nesel v nek časopis, toda tam so dejali, da nimajo prostora za take stvari. Res, za trpine celo po smrti ni nikjer prostora. Vedno morajo ostati nepoznani, kajti sicer bi nas morda začela peči vest, da smo jih po krivem obsojali in da smo mi s svojimi grehi krivi njihove nesreče. Vendar pa naj bodo te vrstice kljub vsemu lopata prsti na krsto vélikega mučenika in glasen opomin vsem tistim, ki se vsak dan zaletujejo v duhovništvo, češ da se mu izmed vseh poklicev na svetu najboljše godi.

Velika pravda

Povest iz Hoste. Napisal Joža Vovk.

Nadaljevanje.

Čemu mu bo ta les, Bizjak še ni nič pomislil in tudi ni bilo potrebno na to misliti. Na žago bo potegnil, če drugače ne bo kazalo, trgovec vzame vse, denar bo odšel in — konec. Pa je vseeno, kaj naredi z njimi, samo da jih spravi, da Posavec ne bo mislil, da so njegove!

Oklestil je in spet sta žagala, še parkrat in potem sta pustila, da je ležalo, kakor je bilo. Sedel je na najbolj debel hlod, obrisal si je čelo in čez obraz mu je šinil zbadljiv, škodoželjen smeh. Gleda, kako vse leži križem kražem in lepo se mu zdi. Najrajši bi videl, da bi zdaj po Rebru prikričal Posavec. Kaj bi neki bilo? Smejati bi se mu v zobe, pa še kako! »Pa me zdaj ti toži,« samo to bi mu rekel smej in čisto mirno. Rohnel bi, seveda, — prava reč. Če bi le preveč sitnaril, bi mu pa sekuro zabrusil pod noge ali pa bi ga z vejo oplazil, kar naj toži, ko ima toliko veselja s tem!

»Fant, zdaj bova pa šla nad južino. Zasluzila sva jo.« Ni več hud nanj in pastirju se čudno zdi, da je gospodar tako dobre volje. Ko sta prišla čez vodo in potegnili lestvo za seboj, je Bizjak postal. Gledal je čez vodo, tako nekam jasno, lepo, odprto se mu je zdelo, ko so smreke popadale. Kakopak, zdaj bo še trava pognala, pod smreko pa raste sam mah in rusice se v njem rede.

»Vse je padlo,« je pravil Franci pri južini. »Zdaj naj se pa le nosi, čeprav on toži.«

»Prav si naredil, saj sem rekla. Če bi bil pa že prej, bi bilo pa še toliko boljše.«

Franca se je smejala in njen smeh je bil Lovrencu tako všeč, kakor bi ga nekdo božal. Živo ji je zrl v oči in prav nič ni vprašal, kaj so doma delali. Saj Franca ve, s hišo drži in ve, kaj je treba.

Posavec je peljal iz mlina. Podil je po cesti, da je voz odletaval. Na večer je šlo in mudilo se mu je, doma je dela vedno čez glavo. Imel je pa tudi tako navado in žival se mu ni prav nič smilila.

Na cesti je zagledal Kajžnikovega Jurja, stisnil je vajeti, da je konj na široko zazijal in obstal kot pribit.

»Kod kretiš Jur?«

»Sem in tja. Če bi konja imel kakor ti, bi se v kočiji vozil.«

»Ha, ha, zakaj si pa kozo prodal, morebiti bi bila dobra, da bi te vozila,« se mu je smejal Posavec, pa tudi Jur je bil dobre volje in ostrih besed kakor povesod.

»Pa res,« je začel Posavec bolj resno, »dela pa res nimaš prida. Kakšno metlo bi naredil in mi jo prinesel. Češmina je v grmovju dovolj.«

»Tisto pa, tisto. Zdaj sem gledal gori za vodo, če bo kaj, pa se ga bo za par metla že nabralo. Bom.«

»V Bizjakovem ga je dovolj, videl sem.«

»Hm, z Bizjakom sta se pa zares. Da se vama le vredno zdi!«

»Zares, zares. Veš, Jur, kaj sem mislil? Priče iščem in ti bi bil pa pripraven, ko si doli pasel in star si, vse natanko veš. Dobro vem, da je voda zlezla v Bizjakovo, le za tiste smreke mi gre, saj si videl.«

»Prav tam nekje, kjer so zdaj smreke, prav tam je voda tekla.«

»No vidiš, lahko bi pričal. Saj, no, jaz bom že svoje storil, ne misli, da boš zastoj. Pošteno bom plačal, samo da izpričaš, da je voda tekla onstran tistih smrek.«

»Ne bo nič, na sodnijo ne grem, še za vaju bo bolj pametno, če doma ostaneta. Veš, taki ljudje, ki zmerom na sodnijo hodijo, še nikoli niso bili prida.«

»Tu gre vendar za pošteno stvar in poštenje moraš povesod pokazati, čeprav greš na sodnijo. Kaj je pa to takega? Celo dolžan si pričati za resnico, če se komu godi krivica. Ali ni tako?«

»E, beži, dolžan! Kdo me pa more prisiliti? Sam cesar ne, če jaz nočem.«

»To se tako razume, saj le tako pravim, da bi lepo ne bilo od nikogar, če vidi, da nekdo trpi krivico in lahko bi mu pomagal, pa mu noče. Saj ne pravim, da te bodo žandarji gnali.«

»Hm, hm,« zmigava Jur z glavo in riše s palico po prahu. V zadrego je prišel in se spomnil, da sta že z Bizjakom govorila o tem pričanju. »Nerodno je in človek se nič rad ne podaja v take sitnosti. Saj veš, zamera bo povesod.«

»Beži, beži, kakšna zamera? Bizjak naj ti zameri? Zato, ker boš resnico povedal? Pa naj tudi zameri, briga te, saj mu nisi dolžan menda. Otročje govoriš, Jur, in ni to vredno moža.«

Posavec mu je pihal na dušo, počasi, previdno in z vso opreznostjo, vendar se je pa bal, da bi se zmerebiti le obranil. Potem bo pač težko, v Jurju bi bila opora, močnejša kakor vse druge, močnejša priča kakor vse Bizjakove. Priseči mora, Jur mora priseči, ta misel ga je gnala, da ni dal miru sebi, ne Jurju. Jur je pa molčal. Poznal ga je Posavec, da je trd človek, zagrizen včasih, vendar pa ne tako trde skorje, da bi mu na lep način ne mogel do živnega. Počasi je segel v žep, zresnil obraz in se ozrl, če morebiti kdo ne prihaja.

»Na, Jur, več zdaj nimam seboj, drugič boš dobil. Samo obljubi mi, da boš prisegel...«

»Prisegel?« se zdrzne Jur, zavija oči in obrne z glavo, kakor da je nad vsem začutil neko mržnjo, kakor da se mu je vse skupaj zagnjusilo. Še tisti denar, stotak, papirnat stotak, ki je gledal izpod Posavčevih prstov,

še tisti se mu je zdel čudno umazan in grd, da bi ga kar tako ne upal vzeti v roko, saj bi ga speklo. Pa vendar, stotak je, pravi in Jur komaj pomni, kdaj je tak stotak zadnji-krat videl. Nekaj ga je zgrabilo prav pri srecu, glavo je dvignil in pogledal tja čez travnik proti vodi, kakor da išče nečesa, morebiti pomoči, morebiti samo sveta, morebiti odločitve. Stotak, stotak, denar!

»Boš«

Jur ga gleda kakor tujca, kakor da je nekaj zagrešil pred njim in prosi odpuščanja. Oči se mu svetijo, rad bi, pa se boji, rad bi, a kar nekaj mu tišči roko, da je ne more stegniti in vzeti tistega stotaka. Njegov bi bil, cel stotak in to šele zdaj, za prvo silo, drugo bo dobil pozneje. Da, denar, prisega, sodnija, Posavec, smreke, Bizjak in spet denar, denar, vse se mu je mešalo, vrtelo okrog njega, ničesar drugega ni videl.

»Daj roko!«

Jur je prikimal, stisnil mu je roko in denar je obtičal v njegovi roki.

»Samo da boš prisegel! Saj se bova še zgovorila. Hiii!«

Kakor na vzmeti se je pognal konj in voz je zaropotal, počil je bič in Posavec je odhitel. Jur je stal pri cesti, v tla je gledal, roko z denarjem je še vedno držal tako, kakor v trenutku, ko sta s Posavcem udarila. Kakor da je okamenel, dolgo časa se ni mogel premakniti, niti z očesom ni trenil. V njem se je nekaj zgodilo, nekaj velikega, čutil je, pa sam ni vedel, ali mu je denar zmešal glavo, ali ga je Posavec na drug način ukanil. Premaganega se je čutil, a bogve kdo je temu kriv: on sam ali Posavec? Nakremžil je obraz. Ali ga je sam hudčič obsedel in ga pregovoril, da bo šel pričat? Šel bo, tri prste bo dvignil pred svečami, pred Bogom, pred sodnikom, prisegel bo, da je voda tekla onstran smrek. Prisegel? Vse je videl naprej, čisto jasno in določno, Posavec mu spet moli denar, stotak, dva tri — zato ker je prisegel! In on? Bog se usmili, ali bo prisegel, zares? Jur stiska denar, prsti se ga sami oklepajo vse močnejše in močnejše, roka se krči počasi, prav pred očmi si prinese stotak. Brrr... ga je streslo. Ali je to pošten denar? Roka je omahnila, denar je bil že v žepu in Jur stopa nazaj, ne domov, po cesti proti Melem.

»Vrag vzemi to prisego!, češmin pa še danes lahko narežem! Ne bom jutri še enkrat šantal po bregu. Prokleti Posavec, denar mi je vsilil!«

Godel je po poti, o denarju je mislil in o češminu in o tistih smrekah in o vodi. Kakor da je pijan. A od česa? Morebiti ga je pogled na tisti denar opijamili? Spet in spet je posegal v žep, obtipaval zmečkani papir in pri tem ga je vselej v prstih čudno zaskelilo. Denar je pa le, dober bo, samo da je! Kdo bi za tak denar ne šel? Zda se bo opomogel, tudi žejen ne bo po svetu kretil!

Krenil je s ceste po mehkih in mokrih tleh čez travnik proti vodi. Čez ježnjo mora, dru-

god ne bo mogel čez. In pohiteti bo treba, pri tleh že vleče topel nočnik in sonce se plazi za Jelovico, domov pa še daleč. Čez Češnjico bo treba, najbliže bo, čemu bi še enkrat na cesto lezel!

Sredi travnika je obstal. Pri vodi je videl človeka, voz in konja. In tistih smrek ni. Kaj naj to pomeni in kdo trapa? Bizjak? Ne, to je vendar Posavec. Ali se mu meša?

»Jur! Brž pojdi sem!«

Stopil je.

»Kaj noriš?«

»Jaz? Norim?«

»Sekaš smreke, pa še veš ne, če so tvoje.«

»Bomo videli, komu se je zmešalo! Misliš, da sem jih jaz posekal? Bizjak jih je, Bizjak. Jaz pa takole! Eeee.«

Konj je bil nepočakan, ko je Posavec hlode nakladal. Jezen je bil, da je pihal, s silo je premetaval les, lestve z voza je pometal na tla in nakladal.

»Še nocoj speljem vse domov! Bo že videl, po čem so te smreke. Če misli, da me bo s tem premotil ali pa ostrašil, se presneto moti. Zda bom pa zares začel govoriti. Pa še sanja se mu ne, kako ga bom očipnil. Tako bo pomnil te smreke, da jih bo še klel! Vidiš, Jur, takole on dela, pa naj kdo reče, da mi v škodo ne hodi, da ni to krivica! No, ko sva že tule, kajne da je voda tekla na tej strani? Tule je stala tretja smreka in prisegel boš, da je na tej strani voda tekla. Saj se spominjaš ti najboljše.«

Jur je ogledoval, pa ni ničesar rekel.

»Mar je meni zdaj za drugo, samo da se izpriča, da je na tej strani voda tekla. Kaj me zijaš? Saj veš, kako je bilo. Vedo še drugi, seveda nekaj vedo, priseči pa ne bo mogel nihče. Norih gospodarjev več ni, drugi pa, tudi če se spominjajo, priseči ne bodo mogli. Ti boš pa lahko, pasel si tod okoli in si moral vedeti. Ne drži se kot kura! Kaj nimaš toliko poguma? Saj si vendar možak, se boš vendar za pravico potegnili. In kakor sem rekel, tisto je bilo samo za danes, drugi ti bom več dal. Takrat ko bomo šli v Radovljico...«

Jur je kimal in se praskal za ušesi. Ničesar ni mogel spraviti iz sebe, gledal je okrog sebe in meril z očmi svet, kakor da računava, kje je prav za prav morala prej voda teči. Na oni strani? Seveda, na oni strani smrek. Pa prav gotov ni bil sam v sebi, vendar pa, če je že tako, na oni strani je tekla, kakopak.

Posavec je naložil in odpeljal, Jur je pa poiskal češmina. Še vedno je imel polno glavo zoprnih misli, ki kar niso nikamor hotele. Da se je moral vdati! Puščoba je s tem, kakor se človek obrne. Če bi ga Posavec ne bil pretental, bi ga pa Bizjak, enemu velja. Se bo pa Bizjaka laže otresel, če je že tako, saj je tudi to nekaj vredno. Sta pa oba kakor gada, človek bi ne verjel: Eden poseka, drugi vidi in še spotoma odpelje. Naj se le, nazadnje bosta pa oba plačala.

Domov je šel Jur čez Češnjico, vendar pa po meji za gozdom, kajti bal se je in z nikomur ne bi rad govoril. Pa glej, ne bodi ga treba, Bizjaka se je najbolj bal, pa je nalezl nanj. Prepozno je že bilo, da bi se potegnil čez zakop in v gozd, Bizjak ga je že opazil in obstal.

»Metlariš, kaj?«

»Kaj pa hočem?«

»Češmina pa dobiš, jaz bi ga ne.«

»Za češmin je pa treba imeti pomerjen nos. Pod Bregom in pod Melmi ga je dovolj, do brega metlina pa malo.«

»No si bil doli? Si gledal, kako je z vodo? Vidiš, ti boš najbolje vedel. Saj kar velja, kaj ne?«

»Kaj?«

Zdaj je Jur v škripcih. Nič, na kratko bo-sto opravila!

»I, no! Pričal bi lahko, da je voda tekla tam nekje pri Posavčevem travniku.«

»Veš, kaj ti povem?«

»No?«

»Tiste smreke ti je Posavec že spravil...«

»Jaz sem jih posekal, ne pa on!«

»Saj verjamem, da si jih posekal. Spravil jih je pa on, on jih je zvozil domov, da boš vedel!«

»Hudič!«

Bizjak ne more verjeti. Kaj takega si je upal Posavec! Prebledel je Bizjak in zaskripal z zobmi. Posavec torej na vsak način hoče boja. Pravega si je izbral in prav dolgo se ne bo več smilil!

»Ali si sam videl?«

»Videl, videl! Saj greš lahko sam gledat!«

»Na skalo grem. O, ta človek, česa si domisli! Kaj naj zdaj to pomeni? Saj sebi po nosu bije in jaz mu bom že pomagal, da ga bo pošteno zbolelo, saj prej miru ne bo dal. Lahko, če hoče, jaz sem vsak dan pripravljen, če vse...«

Krill je z rokama in vihral tja na kraj brega, na Skalo, odkoder se vidi na cesto in po vseh travnikih. Sumil je na tihem, da je morebiti Jur vse skupaj iz rokava potegnul, a ko je videl, da doli za vodo leži le še nekaj vej in kosmatih vrhov, je zavrelo v njem. Ni mogel verjeti lastnim očem, a dobro je videl: hlodov ni, celo kolesnice so zarisanе v Posavčev travnik. Torej je Posavec v resnici les odpeljal. Hudič, pomnil bo ta dan!

Zvečer je bil Bizjak doma ves nataknen še s Franco ni govoril, v hlevu sta morala Tina in pastir sama opraviti. Tudi večerja mu ni šla.

»Franca, zdaj mu bom zagodel zares!«

»Koliko časa mu pa že godeš, pa ni vse skupaj nič.«

»Počasi, počasi. Veš kaj je spet naredil? Tisti les je zvozil domov, hudič. Jutri grem v Radovljico.«

»Kar, kar! No, saj sem ti pravila. Danes to, jutri spet to, čez teden ti bo še čez vodo prilezel. Prepočasen si, verjemi mi!«

»Res bo tako, predolgo sem ga pustil. Nič ne de, bo pa zdaj bolj završalo! Saj bi marsikaj človek potrpel, a če kaj takega naredi in samo zato, da človeka draži, jaz mu bom že pomagal, otepalo se mu bo to, pa še kako!«

Drugi dan je Bizjak spet šel v Radovljico.

Na vasi so pa ljudje tudi brž vedeli, zakaj. Tina je povedala in vsi so postali nenavadno glasni. Vpili so izpred hlevov in drvarnic, izpred hiš, čez vse vrtove, naslanjali so se na ograje in govorili. Bizjak je šel v Radovljico. Les je posekal, Posavec ga mu je odpeljal.

»Bog pomagaj, završalo bo spet.«

»Nazaj bo pripeljal, pa bo.«

»Mora!«

»Tat je!«

»Bizjak naj ga navije.«

»Saj ga tudi bo.«

»Drago bo plačal.«

»Bo, če bo s čim imel.«

»Kdo?«

»Posavec.«

»Tudi Bizjaku bo trda predla, neumen pa bi bil, če bi to prenesel in potrpel.«

»Morebiti bi pa bilo le tako bolje.«

»A, beži, kar tako se grunt zamečka!«

»Boš videl.«

Pa so se pačasi umirili, le ženske so po polju stegovale vratove in vedele povedati še marsikaj. Največ seveda o Bizjakovi ženitvi. Zdaj že več ne skriva in Francka je nekam redkih besedi postala zadnje čase. Nekaterim se je to zdelo prav, druge so pa seveda otepale na vse strani in zelo čudno govorile. Če bo deklo vzel, to vendar ni vredno kmeta! Druge so pa spet rekly, da je to še bolj prav, kakor pa da bi zdaj začel iskati in zbirati. Vdovec je, tega se zaveda. In na njegov grunt bi ne šla vsaka rada, čeprav je grunt. Čudili so se, da ga je Franca tako kmalu dobila v svojo oblast. Kar ona reče, to vselej obvelja in nikoli bi se on ne tožaril, če bi ga Franca ne podpihovala.

To je bilo čisto verjetno, saj je Bizjak celo sam to čutil, le da je on mislil vse drugače kakor Franca ali drugi ljudje. Če se je do France ogrel, to je vendar njegova stvar in nazadnje celo njegova zasluga, nekako nad njo se je čutil in ne, da bi mu ona morebiti ukazovala ali se ona oklepala njega. Prav ničesar si ni očitil, niti govoric ni poslušal, čemu, njegova zadeva je in kar bi tu šlo mimo njega, bi bilo zgrešeno.

Ko se je tistega večera vrnil, je bil spet boljše volje, nekako zadoščen je čutil nad vsem, ker je ponovno tožil. Zdaj bo šlo vse skupaj, vse bo dobjeno, ali vse izgubljeno, a tega se preveč ni bal. Čemu, ko se mu pa očitna krivica godi. Le nekaj drugega je bilo vmes, kar je Lovrenca večkrat naravnost zbudlo, vendar si pa tudi s tem ni dal preveč opravka. To je bil tisti dolg. Dolgo na to niti pomisliti ni hotel, a vsak dan mu je postajalo bolj očitno, da tega Posavec ne bo pustil v miru, marveč bo zahteval svoje.

čprav so se bili pred par leti zmenili drugače. Pa naj pride in reče: »Daj!« Kako in kdaj mora plačati, tega se iz dobre volje niso zmenili in nikjer ni napisano. Samo to je napisano, da je dolžan. In zato se Lovrenc tega ni preveč bal. Na vse zadnje pa, saj ni Posavcu dolžan, marveč sestri Franci in če bi ne tirjala, bo Posavec presneto malo opravil. Franca, sestra njegova je pa čudna. Ne oglasi se, ne pride, da bi se morebiti poravnali, niti pritoževati se ne pride. Kaj misli s tem, tega Lovrenc ne more uganiti; naj, kar hoče, nevarna ne bo!

»Franca, ruto sem ti prinesel.«

»Res? Bogve kakšna je?«

»Tamle v papirju je. Poglej.«

Smejal se je in toplo zadovoljstvo ga je obšlo, ko je gledal Franco, da je malce zar-

dela, odvijala papir in molče razgrnila ruto in jo prinesla k luči. Franci je bilo kar nerodno, posebno še zavoljo Tine. Saj se še nikoli ni zgodilo, da bi ji bil Lovrenc kakšno reč kupil ali prinesel odkod.

»Prelepa bo zame.«

»Se boš pa bolj postavila z njo.«

»Gotov je zelo draga.«

»Kaj bo draga!«

»Poglej Tina, tile risi in svilen rob. Bogve katero sem videla v nedeljo, čisto tako ruto ima.«

»Nobena nima take,« zagode Tina in hiti brisati po mizi, ruto je še videla komaj.

Naglo je odšla v kuhinjo.

Bizjak je pa gledal Franco in se smejal.

(Dalje prihodnjic.)

Kresna noč

Jože Dular

*Čez svod se pretakajo zvezde
in murni nalahno pojo.
Po gričih se vžigajo ognji
in ližejo modro nebo.*

*Pri nas ni še ognja in v temi
vsak vase pogreznjen molči
ter čaka, da plamen mogočni
preseka opojnost noči.*

*K obredu nocoj smo se zbrali,
da vodja nov plamen prižge,
da v njem se spet združijo duše,
da nam prekalj se srce.*

*Iz kroga je prvi izstopil
in z baklo grmado prižgal. —
Med veje zasikal je plamen,
se dvignil in v noč vzplapolal.*

*Stojimo kot hrasti na hribu,
v daljavah kresovi gore.
Nocoj se kalijo nam duše,
nocoj smo spet novi ljudje.*

Tri leta

Janez Tominec

*Stopil sem v hišo. Dober dan, mama!
Ti si. Kako, Pisal si: jutri zvečer
bom prišel. Zamuda? Tako je! Si sama?
Nalahno zaprl sem hišino dver.*

*Pri mizi sedel je... Ti, Jože! Hudirja,
že dolgo bilo te ni k nam. No, odkod?
Pa vendar nisi padel iz vsemirja
takole naenkrat! In kakšen gospod!*

*Znaš došao sam... Kako ti, brate?
Ruca na vodi! Šment, saj si ja pravi!
Saj te poznam: Jože si, s Trate!
Govori slovenski! Ne onegavi!*

*Zaboravio sam. Ne znam ovako!
Ha, ha, ha, fant! Ti spomin že mar peša?
Tri leta je le, ko si hodil čez Mlako,
takrat si vedel, kaj je oblič, kaj preša!*

*Postava junaška. Na ramih je zvezda.
Že kaplar? Lepo. Kako kaj drugače?
V cerkev še hodiš? In končno, kaj mezda?
V cerkev? Ne! Pusti, to so igrače!*

*Pretekla so komaj od tega tri leta,
ko sukal je oblič — bil priden kolar;
lepo po slovensko je klical dekleta.
Danès je ponosen — učeni žandar!*

Trije božji fantji

Po J. G. Oberkofflerju Janez Pucelj

(Nadaljevanje)

Ko se po sanktusu Matevž ni več pokazal, so se najprej vznemirili ministranti. Stari Štambuhar in Štambuharica vidita prihajati iz zakristije mežnarja s kadilnico; dal jo je drugemu ministrantu. Kaj je s fantom? Kje je? Štambuharica se prestraši. Štambuharju pa trzne čez obraz jeza. Končno jo je še od maše potegnili v zvonik! Anka Skončarka vidi, da Matevža ni nazaj k oltarju. Zastonj čaka. Ne more si razjasniti zadeve. Pa nemara ima opravka v zakristiji. Po sprememljenju išče mežnar po zakristiji. Dečka ni nikjer. Pa tu ima suknič in klobuk. Njegove ministrantovske obleke pa ni nikjer. Mar je šel res v zvonik? Ta misel šine mežnarju skozi možgane. Tedaj se brezglasno zasmeje sam vase: »Tolikanj nor na zvonove!« In spet vodi s stola s strogim pogledom in nemimi znamenji službo ministrantov.

Tik pred procesijo pride v zakristijo Štambuhar in vpraša mežnarja:

»Kje je Matevž?«

»V zakristiji ga ni; v cerkvi ga ni; menim, da bo v zvoniku, Štambuhar.« Obraz se Štambuharju potemni. Toda dečko ždi v svoji revii gori v omari.

»Ga je pač nenadoma popadlo,« pogovarja mežnar.

»Pojdi ponj!« zapove stari.

Mežnar pošlje v zvonik dečka. Ta se vrne in naznani: Matevž je bil zgoraj, ko je zvonilo k sprememljenju. Ga je oglušilo. Potem da jo je pobral kakor obstreljen krugalj. Sicer da se mu ni nič drugega pripetilo.

»Torej v zvonik,« reče Štambuhar in odide iz zakristije. Pa na pokopališču postoji. Če se je fantu le naključila nesreča? Če ga je doletela zaslužena kazen? Štambuhar se trudno nasloni na križ na očetovem grobu. Mračne misli mu gredo skozi dušo. Saj, če mu zamočujejo resnico? Če leži mladeč v razbito glavo v zvonici? Če je strmoglavil po stopnicah? Kakor da mu ne počiva pod rušo oče, temveč sin, tako vstaja in raste groza v starcu.

Kmalu nato se počne premikati procesija skozi velika vrata. Breze pahljajo. Breze Matevževe! V nekaj dneh ovenejo. In Štambuharjev fant? Tudi tako ovene v nekaj dneh?

Zdaj pride Najsvetejši pod nebom. Štambuhar pomigne mežnarju. Kakor s kleščami prime Andrej mežnarja za roko:

»Počakaj! Moramo poiskati fanta!« Kakor šolarčka vleče Štambuhar mežnarja s sabo. Za Najsvetejšim — pridejo ženske. Bleda gre Štambuharica med njimi. Nemirno ji išče oko. Zagleda moža, stopi iz vrste in pohiti k njemu.

»Kje je Matevž?«

»Štambuharica, bo pač doma,« tolaži mežnar prestrašeno ženo in pripoveduje, kar ve.

Oče, mati in mežnar stopijo v prazno cerkev. Začno z razbolelim srcem iskati sina. V cerkvi, v zvonici, na koru; zgoraj v zvoniku ne zve stari tudi ne nič novega; iščejo po zakristiji. Matevža ne najdejo nikjer. Štambuharju je prazno in pusto v prsih. Štambuharica si zatira solze v ubogih očeh. Tu je klobuk in suknič njenega fanta. Samo mežnar se veri vedno in vedno spet, da bo dečko doma, nesreča da se gotovo ni pripetila. Medtem ko ti iščejo, zaplahuta, kot bi trenil, glas čez procesijo: V zvoniku se je menda pripetila nesreča. Kako? Kembelj velikega je ubil nekoga od zvonarjev? Koga? Za božjo voljo, Matevža? Saj, Štambuharjevega fanta. Grozovito je razmesarjen. Da so skrili mrliča v uro v zvoniku. Po procesiji da ga prineso doli. Štambuharjem da je treba še prikriti. Zato da ga ni bilo po sprememljenju nič več videti. In v zvonik da je šel? Seveda, v zvonik in potem se je zgodilo.

Glasovi brne nad procesijo. Več! Gospod nebes in zemlje gre blagoslivljajoč in milosti deleč čez trate in travnike. Veliki zvon ga pozdravlja in moli z vriskajočim bronastim glasom: »Hvalite Gospoda vsa bitja!«

Pobiti in ne vedé si sveta stoji vsi trije v zakristiji. »Zgoraj v shrambi nad zakristijo ga ne bo?« vpraša mežnar.

Štambuhar zamahne z roko, da ne. Samo Štambuharica leze trudno gori po stopnicah.

»Tež! Tež!«

Oba moža slišita, kako kliče Štambuharica. Planeta gori po stopnicah. In tu vidita mater klečati pred dečkom, ki leži bled in nezavesten kakor snop v omari. Dvignejo ga in ga neso doli. Roke materine mu pretipljejo vse telo. Nikjer ni ranjen. Nikjer kaplje krvi. Srce bije slabotno, sapa mu pojema. Živ pa je. »Nebeška Mati, živ je!« Samo globoka omedlevica noče odjenjati. Medtem ko se mati trudi okrog dečka, stoji Štambuhar nemo poleg. Zdaj pa zdaj prešine drget velikana, kakor se čestokrat zgrozi deblo v gozdu, da si sam ne znaš razjasniti zakaj. Potem vzame stari mladega v naročje in ga nese domov. Mu je malo da ne prav tako težko kakor včeraj fantu, ko je vlekkel breze v dolino. Doma se deček izbudi iz nezavesti. Ko zagleda, kako zaskrbljen je obraz očeta in kako ta trenutek zasijejo oči materi, dvigne Matevž obe roke, kakor bi prosil odpuščanje, potem pa zakrije obraz od sramu in zajoka brezglasno in plaho.

Nato se stari oddahne in gre iz izbe.

»Pojdiva domov,« veli Matevž po tej samozpovedi. Vendar okleva: »Je spodaj v cerkvi že zvonilo za zadnji blagoslov, Anka?«

»Me ne slišiš, Tevž?«

Fant ne sliši matere. Tedaj se sesede tudi ona na stol in si zakrije obraz. Na to Veliko mašo so tudi Štambuharjevi poslali žalostni. Zakaj gori v izbi leži mladi deček — gluhi!

Proti poldnevu se dvigne Matevž iz blazine, ki je ležal na nji. Gre na ispo in prisluškuje.

»Je že poldne ura?«

»Čez nekaj minut, Tevž.«

Nato fant spet obmolkne. Matere ni razumel.

»Je zdaj poldne?«

Štambuharica prikima.

Tedaj potegne fant materine roke nase in jo zaprosi: »Zvoni zdaj veliki zvon za poldne?«

Štambuharica prikima, da.

Oči se fantu razpro, roki si prižme na senci in prisluškuje napeto doli, kakor da mora gor in od zvonika priti sporočilo, da živi.

Toda zvona ne sliši.

Nem obstane na ispi. Čez nekaj časa začne pripovedovati, kako je vse prišlo: pri veliki maši, v zvoniku, v žagradu. Kako ga mati tolaži in mu oče odpušča, ne sliši. Neznanska samota in praznina se puščobno širi dečku v duši.

Popoldne pride zdravnik. Pove, kaj naj in kako. Treba počakati; primer je edinstven.

Medtem ko gre družina k večerni, ostane štambuharica doma, gre pa Matevž na griček gori poleg domačije. Tam gori stoji kapela svete Magdalene. Žalosten sede fant na stopnice in si podpre glavo v dlani. Ne čuti nobenih bolečin. Vendar čuti v ušesih, kako ga nekaj težkega tišči, kakor da bi se mu v sluhovodih gatila sama kri.

Lep dan je. Po polju valovi zrelo žito. Lastovke pobliskavajo visoko gori. Samo fantič na kamenitih stopnicah je strt klas, gluhi in brez države.

In obide vse svoje mlado življenje od konca do kraja. Dosti trnja, plevela in strupenega rastlinja vidi poganjati in rasti ob potih. Vse poredne malopridnosti mu pridejo na spomin. In hoče počakati, da bo po večerni zazvonil veliki zvon angelovo češčenje. Morda ga bo tedaj slišal. Od gorja in neutolaženosti začne moliti.

Tedaj pride sem čez od kapelice Anka. Počasi, korak za korakom. Matevž jo vidi; spozna, da ga kliče. Plaho se hoče splaziti proč. Pa Anka je že zraven. V roki ima velikomašni šopek. Nemo ga ponudi dečku in se zgrbi poleg njega na stopnice. Matevž vzame blagoslovljeno zelenje. Rad bi tožil, razlil svoje srce, pa dekletce ga bo že slišalo, toda on ne bo slišal njenega dobrega glasu. Tudi Anka molči. Saj je dečko ne bi razumel; še toliko grenkeje bi mu moralo biti, če bi ga ogovarjala. Saj bi ga sama rada! V otroškem sočutju položi dečku roko okrog vratu, kakor da

bi ga hotela varovati. Tako sedita oba sosedova otroka nemo drug poleg drugega. Anka ne mara slišati, kako vabi ptica doli iz gozda, ne kako cvrče crikli vse na okrog in okrog, ne kako godejo kobilice, zakaj prisluškovati tej božji muziki se zdi zdaj tudi njej krivica, ko dečko poleg nje vsega tega ne sliši.

Matevž raztrga to in ono cvetlico iz šopka. Tu je zlato rumena, dišeča arnika. Mahoma se spomni, kolikokrat se ni zmenil, kadar so šle očetove črede na tujo pašo. To je bilo napak. In vse arnike na gorski senožeti prikimajo. Tu je meta. Matevž vidi pred sabo ozaro Srakarjevo, ki teče čez njo vodica. Ob robu diši potočna meta. Saj, se ustraši dečko svojih misli, kolikokrat je skrivaj postajal na zidu na ozari in z dolgim drogom dražil silnega bika, dokler ni nekoč zdvijan in zbesnel, predrl bik lesene ograje in nabodel na roge ubogega berača, ki je spal ob poti in ga v velikem krogu zavihtel v travo, kjer je siromak ranjen obležal. Matevž se zgrozi. Saj, še sliši, kako je zatull junec. To je bilo napak. To je bilo greh! Zazdi se mu, kakor da je šumeči potoček na ozari zavzdihnil in kakor da sliši vdihovati in stokati berača. In zato, zato ne sliši danes ničesar več na lepem božjem svetu in ne ljubih ljudi. Tam je pelin in dobra misel. Diši kakor kadilo. Matevž pomisli na cerkev, na zvonik, na žagrad. V nori objesnosti je kolikokrat — skrivaj sam oblekel sveta oblačila. Nekoč je vzel krono nebeški Kraljici in jo posadil sam sebi na glavo. Prastara, častitljiva bandera je vihnel. Mašno vino je pil brez dovoljenja iz vrčkov. Nihalo cerkvene ure je držal, da je kazala napak. Nasilen je bil do drugih ministrantov. Pri pogrebnih službah božjih in porokah je tudi vedno hotel sam ministrirati, kajti tedaj se je dobila kakšna petica in od svatov nov robec.

Anka ovije roko tesneje okrog dečka, kajti medtem ko ta trga cvetlice, ga spreleti zdaj pa zdaj drget, in Anka vidi, kako mu lijo solze nepretrgoma iz oči. Velikomašni šopek leži na tleh.

»Matevž, ne jokaj,« reče nežno deklica. Takoj se prestraši, saj je dečko ne more slišati. Tako spet obmolkne in moli k nebeški Kraljici.

Pozneje obrne dečko dekletcu obraz. Oprosti se je. Debelo pogleda Anko:

»Anka, vse sem zaslužil.«

Pri tem mu šine bolesten smehljaj čez obraz.

Matevž začne pripovedovati, zakaj je zaslužil grozno kazen. Toži samega sebe. Sam ne sliši besed iz svojih ust, toda kakršne mu stoje v srcu, takšne sliši, kakor še nikdar. Sveta spokornica ob vnožju križa v kapeli jih tudi sliši. In žalostna Mati božja prav tako. In najjasneje jih sliši naš Gospod na križu.

Deklica odkima.

»Počakajva še, da bo zvonilo angelovo češčenje,« reče plaho dečko. Ah, ko bi tedaj še enkrat slišal veliki zvon, potem bi ostal rad za zmeraj gluhi! Toda otrse se te želje kakor skušnjave. Mora ostati vdan v voljo božjo in v svojo usodo.

Zdaj zazvoni veliki zvon avemarijo.

Anka vzdrti. Dečka prime za roko.

Matevž si vrže mahoma roke k sencem. Krikne! Mu je, kakor da se mu je udrla kri v vročih potokih iz ust in ušes in kakor da mu kuje žila kakor kovaško kladivo na čelo.

Spodaj zvoní zvon: Zdrava Marija! Zdrava Marija!

»Zdrava Marija,« kliče dečko, »slišim zvon! Slišim zvon!« Pred kapelo poklekne v travo. Anka pa steče smejoč in jokajoč se tja čez k Stambuharjevi domačiji.

Ko so potem prišli viharji življenja in dnevi boja, je vedno donel klic Zdrava Marija onega velikega zvona na Velike Maše dan v srce Matevža Stambuharja.

V vseh temačnih urah sile in trpljenja ga je pozdravljaj klic Zdrava Marija, ki ga je takrat slišal prvič spet kakor popolnoma nov nebeški spev.

Naša mladina zopet nastopa

Jože Hvale

V zadnjem času, zlasti v mesecu marcu tega leta, so izvedli naši fantovski odseki po deželi, kakor tudi v mestih in trgih več javnih nastopov, sportno-gimnastičnih akademij.

Programi teh akademij so bili tako skrbno izbrani, izvedba posameznih točk tako dovršena, da človek nehote ugotovi, da so se vrata in okna naših podeželskih univerz, slovenskih prosvetnih katoliških domov, ravnokar odprla, otresla sramotnih pečatov iz voska, v katere so bila tako kruto vkovana...

Baš radi take neprostopvoljne smrti so se fantje in dekleta vrgli s podvojenjo voljo in silo na delo za ciljem, da se zamujeno, pravilno »zamorjeno«, poživi, da bo dih svežega dela zajel na široko in globoko vso našo domovino še veliko lepše, kakor kdaj koli.

V zdravem telesu zdrava duša! Dobro razumejo naši fantje in dekleta smisel teh večno lepih in resničnih besed. Ne ponočevanje, pijača, slaba družba itd., ki rodi hinavščino, uboje, samoumore, skratka propad človeške in krščanske kulture, ne, ker je naša mladina zdrava na duši, želi in hoče ostati tudi zdrava in krepka na telesu. Plod te kulture, ki je tako čudovito lepo povezana s kulturo srca prav slehernega, so ravnokar minule akademije, na katerih se je naša mladina po daljšem neprostopvoljnem odmoru zopet predstavila vsej javnosti, neverjetno

pomlajena, vsa prerrojena in vedno pripravljena za vse dobro.

Dokler boš imela Ti, domovina, tako mladino, se Ti ni bati, da bi kdorkoli nepoklican segal po Tvoji zemlji, kajti za seboj imaš krepko, čvrsto in zdravo mladino, tako na duši, kakor na telesu, ki dobro ve, kaj je njena dolžnost.

Zelo zanimivo, pa tudi ganljivo je bilo gledati po akademijah to nastopajočo mladino, cvet slovenskega naroda, ki je nastopala tako samozavestno, zmagoslavno, prepričevalno, da si je sleherni želel biti na njenem mestu.

V Št. Vidu nad Ljubljano so bile čete nastopajočih tako disciplinirane, številčno tako močne in dobro pripravljene, da so nastopale pri istih vajah kar v več oddelkih. Vsak je hotel pokazati, da je člen velike verige, ki obsega ves slovenski narod. Program akademije se je razvijal zelo točno, točke so se lepo stopnjevale po kakovosti do zaključne skupine, ki je ob zvokih Orlovsek himne privabila v oči vseh navzočih mnogo solza... Obujali so se krasni spomini nepozabnih dni —.

Tako obiskovalci, kakor nastopajoča mladina, so se razšli nad vse zadovoljni, z zavestjo in v prepričanju, da kaj tako lepega Št. Vid že dolgo, dolgo, ali pa sploh še ni videl. Čast vam, fantje in dekleta! Le tako naprej, v delu je čast in zmaga —.

In Jesenice! Komaj, komaj je velika dvorana Krekovega doma sprejela v sé

vse one, ki veselega srca spremljajo pošteno in resno delo naše nepokvarjene mladine. Jeseničani, Bohinjci, Blejski kot, Radovljica, kraji pod Stolum, Tržiška kotlina itd., vse prav do državne meje naše lepe Gorenjske, vse se je živo zanimalo za Jeseniško mladino, nastopajoče. Pa tudi upravičeno!

Takoj prva točka sporeda, simbolična skupina — razgnani, teptani, okovani, zaničevani, zora, zopetno vstajenje in svoboda —, ki se je ob recitaciji krepkega mladeniča prelivala, oziroma spreminjevala iz enega v drugi gib, vse lepo skladno, smiselno, krasno simbolično podano, v zadnji drži z razvitim praporom ob mogočnih akordih Orlovске himne, vse to je navzoče tako užgalo, spontano, da se je velika dvorana tresla od navdušenja, mnogo mnogo solzá pa je rosilo oči onih, ki so tudi svoječásno tako nastopali, častno in visoko držali prapor naše države v inozemstvu pri mednarodnih tekmah, kjer so zmagovali.

Postavni fantje iz Koroške Bele so zelo dobro izvajali lepo zamišljene, kvalitativno na višini sestavljene gimnastične vaje, katere so jako ugajale. Sledile so točka za točko, prva lepša od druge. V umetni telovadbi na orodju

sta se prav posebno izkazala domačina, in sicer Natlačén na konju in Frankič na bradlji. Težka gimnastika fantov in deklet je presenetila. Upravičeno je pisal jeseniški list »Na mejah«, da bi ta akademija delala čast lahko še kakšnemu drugemu mestu, ker je bila tako na višini in ker so bile nekatere točke že kar naravnost akrobatsko podane.

Navdušeni so se razhajali po končanem nastopu prav vsi, zlasti pa nastopajoči, saj imajo že določen program za nadalnje delo, s katerim hočejo presenetiti ne samo Jesenice, temveč vso Gorenjsko. Tako je prav, fantje! Le tako naprej in dosegli boste, kar ste si zamislili v svojem načrtu.

Pa ne samo št. Vid nad Ljubljano in Jesenice, tudi v Šmartnem pri Kranju je nastop mladine vse navzoče tako navdušil, da niti niso bili voljni dvorane zapustiti. Ne smemo pozabiti dovršenega nastopa ljubljanskega okrožja v Ljubljani.

In še in še po Gorenjski, ljubljanski okolici, dolini Save, Savinje, Drave itd. Še je mladina navdušena za vse dobro, še ima verò v življenje, v bodočnost. Naprej! Samo naprej, ker le na ta način gradimo domu slavo in čast...

Javni nastop S. K. Planine

—e—

Sportno gimnastična akademija S. K. Planine, ki se je vršila 7. marca 1937 dopoldne v nabito polni dvorani hotela Uniona, je bila brez dvoma svojevrsten gimnastičen dogodek, kakoršnega doslej še ni bilo videti pri športnih društvih. Fantje in dekleta tega kluba so v programu, ki je trajal 1 uro in tričetrt, pokazali delovanje svojih sekcij in pa zimsko pripravo za udeleževanje na športnih igriščih. Prav izredno posrečen je bil ta nastop, saj je bilo videti v njem vse delo, ki bi ga moral pokazati ob koncu zimske sezone vsak športni klub, ki mu je prava telesna kultura glavni namen. Pri tej akademiji so sodelovale vse klubske sekcije od lahkoatletske, plavalne, težkoatletske pa do gimnastične, ki je nosila na tem nastopu breme vsega programa.

Akademija je jako lepo pokazala moderno smer današnje telesne vzgoje, in to prav v

vsakem pogledu. Gimnastične vaje, pred vsem moške mladine, so pokazale, kako se je treba pripravljati na razne športne panoge, ako hočemo doseči uspeh. Sploh je bil celotni program sestavljen na osnovi modernih telesnih vaj, kakršnih v naših krajih ne vidimo.

Prireditve so počastili s svojo navzočnostjo odlični zastopniki našega javnega življenja. Omenjamo pred vsem našega narodnega voditelja in državnika dr. Antona Korošca, bana Dravske banovine dr. Marka Natlačena, zastopnika naše hrabre vojske kapetana Praloviča, župana mestne občine ljubljanske dr. Adlešiča, prosvetnega inšpektorja prof. Dolenca, podpredsednika Prosvetne zveze dr. Česnika in še mnogo drugih odličnikov, zastopnikov naših oblasti, organizacij itd. Zlasti mnogo je bilo med gledalci tistih, ki se še prav posebno zanimajo za telesno vzgojo in delovanje S. K. Planine.

Gimnastične vaje, s katerimi so nastopili moški, kažejo povsem moderno smer današnje telesne kulture ter jih doslej v Ljubljani še ni bilo mogoče videti. Izvedba je bila prav dobra, je zelo ugajala tudi gledalcem, pred vsem pa pokazala v svoji sestavi mnogo prvin, ki so za prožnost vsakega neobhodno potrebna. Ženska mladina je pokazala na dvovišinski bradnji uspehe dvomesečnega treninga zelo dobro. Od te mladine lahko pri rednem treningu še mnogo pričakujemo. Težkoatleti so nam pokazali, kaj zmore konstrukcija človeškega telesa, seveda le z rednimi vajami. Bliskoviti sunki, padanje pod uteži, v katerih je pravi mojster zlasti ing. Avčin, so nas presenetili. Za mladi klub, kakor je Planina, je dviganje uteži 100 kilogramov prav lep uspeh. Videli smo pravilne dvige, po-tege, sunke, na nepravilne pa smo bili opozorjeni od vaditelja, ki je to nalašč demonstriral, da smo lahko videli razliko. Rokoborci so nam pokazali zelo dobro vse prvine in težkoče svoje panoge. Videli smo jih v položajih, v katerih se ne bi radi kosali. Njihova točka je bila izredno dobra, pokazala pa je tudi, da zahteva take vrste borba silno mnogo moči in vztrajnosti. Jako primerne za žensko telo so bile gimnastične vaje za dekleta, katere so izvajale skoro brezhibno. Sodobno smer telovadbe na orodju so nam pokazali umetniki na bradnji, ki so s svojimi vrhunskimi, vratolomnimi vajami gledalce naravnost zadivili. Naj pri tem ne prezremo dejstva, kar prav posebno povdarjamo, da so pri tej točki nastopili z mlajšimi skupno celo trije nad štirideset let stari člani, ki bi si jih morala današnja mladina vzeti v marsičem za vzgled, pa tudi tisti, ki menijo, da je človek pri 25—30 letih za take stvari že prestar. Vaje teh treh so nam jasno dokazale, da ostane človek lahko tudi v tej panogi še dolgo, dolgo mlad, le med mladino se je treba redno gibati, z njo tudi stvarno delati itd. Zelo posrečena točka so bili plovni skoki ženske mladine skozi obroč, izvedeni skoro vsi v lepo stojo na rokah vaditelja. Prosti premeti — salto — moške mladine so bili izvedeni jako drzno, skoro brezhibno na malem prostoru odra. Na prostem bodo ti fantje še marsikaj dosegli. Smučarji so nas prijetno iznenadili ter povedli v krasote zimske narave s svojo zelo posrečeno in brezhibno izvajano vajo, ki je vsebovala skoro vse, kar rabi smučar na terenu — v snegu. Vaja je bila izvajana v polni smučarski opremi in s petjem. Po odmoru se je predstavila ženska mladina s skladno izvedenimi gimnastičnimi vajami zelo ljubko in v splošno zadovoljstvo. Simbolična vaja »Gor čez izaro« je orosila marsikatero oko gledalcev, spominjajoč se svojih dragih starišev, katere ta znana narodna koroška pesem tako lepo opeva. Točka — vaja — je bila ob spremljevanju petja izvedena brezhibno in res umetniško podana. Naslednja točka deklet, vaje z loparji, nam je jako dobro pokazala gibanje te panoge v naravi, na

igrišču tenisa. Naši malčki so z rajanjem »konjički in kočijaži« pred vsem zadovoljili stariše otrok s svojo ljubko in skladno izvedbo.

Vrsta na drogu nam je pokazala vaje, kakoršne se vidijo le na svetovnih mednarodnih tekmah. Stari borci (Kermavner, Hvale, Tomšič) so nam s svojimi vajami ponovno dokazali, da človek res ni nikdar prestar, še celo več smo opazili, namreč, da je napredek mogoč tudi še v poznejših letih, če le človek hoče. Na drogu nam je zlasti špecialist tega instrumenta, Varšek, pokazal svoje krasne zmožnosti. Vrhunska gimnastika (T. Gorjup) je bila točka, katero zmore le človek, ki goji gimnastične vaje tako idealno, kakor se jih zamišljamo, namreč dnevno vsaj po 10—15 minut. Vajo take kakovosti je videti le na svetovnih odrih akrobatov itd. Izredna prožnost, preciznost in eleganca je na nas gledalce tako vplivala, da smo se pri pogledu na lahkoto izvedbe te mojstrovine čutili celo sami mnogo lažji, kot smo v resnici. Za zaključno točko so nam dekleta v narodnih nošah in s spremljevanjem harmonike v ritmu pokazale živahno rajanje, brezhibno.

Pripominjamo, da so pri tej akademiji nastopali ljudje, popolnoma novi in v prvič, med njimi zlasti na orodju, med drugimi trije celo nad štirideset let stari, ki so izvajali take vaje, katerih v Jugoslaviji in najbrže še tudi kje drugje pri teh letih sploh noben drug telovadec ne zmore, potem nam more biti ta prvi nastop S. K. Planine le v ponos.

Športno gimnastična akademija S. K. Planine v Ljubljani je uspela in nam tudi dejansko dokazala, da vzgaja klub zaupano mu mladino v pravi smeri. Priznanje v tem oziru je izrekla že tudi država, ministrstvo za telesno vzgojo naroda, ki je pooblastilo ta klub s posebnim odlokom in mu dovolila telesno vzgojo po veljavnih zakonih.

Športnemu klubu S. K. Planina smo za njegov nastop zelo hvaležni, k uspehu iskreno čestitamo, gojimo pa iskreno željo, da bi se predstavil z uspehi svojega plodnega delovanja čimprej zopet pred čim širšo javnostjo.

Na hruški pred hišo

Janez Tominec

*Na hruški pred hišo so popki vzbrsteli.
Med veje so zlezli že ptički — skakavčki
in ženijo se pojoči paglavčki:
Glej, že sta letela dva k strešni vrzeli!
Drugi par hajdi k votlem drevesu:
Tu varno bo, ženka, soproj navdušuje,
od zgoraj in spodaj je trikrat pomeril,
ko vidi, da ženka mu že pritrjuje!
Vse dobro, vse dobro! se mož je uveril!
Potem pa v krogu, veselo, poskočno:
Kam? Norček! Na potovanje poročno!*

MED SLOVENSKIMI FANTI

Lepa si pomlad zelena,
vsa si lepa razcvetena.
Brž, ko vse ozeleniš,
mladim fantom žalost st'riš!
Narodna.

Zakaj ožalostiš, zelena pomlad, naše fante? Narodna pesem odgovarja:

Ker je prišel tisti čas,
ko jih kliče vojskin glas!

Tako so mislili naši pradedi, da so končno izlili svoja čustva v narodnih pesmih.

Dragi fantje — tovariši! Zopet je prišla lepa zelena pomlad, tista pomlad, ki je tako slična življenju vsakega mladega fanta. Od malega neboglenega otroka, ki je kakor drevesni popek, iz katerega vzbrsti cvet, katerega drevo proti močnim vetrovom in spremembam skrbno varuje, tja preko aprilskega vremena, v primerjavi bi rekli skozi mladostno dobo, tja do ponosnega slovenskega fanta, katerega kliče, kakor pravi narodna pesem »vojskin glas!«

Morda tudi tebe kliče letos, ali te bo klical v kratki bodočnosti poziv, da greš in odslužiš svoj rok pri vojaki.

Morda boš šel ti tovariš, ki si dosedaj z lastnimi rokami obdeloval očetovo zemljo, se z ljubeznijo za to zemljo trudil, s svojo iznajdljivostjo dosegel, da ste si v skupnosti olepšali in pripravili kolikor moči prijeten dom. Sedaj pa ti bo treba, morda prvič, zapustiti vse to in se odpraviti preko meje ožje tvoje domovine k vojakom. Gotovo je grenko prvo slovo od svojih dragih, katere boš moral Ti zapustiti za leto dni ali več. Prišel boš med brate drugih nazorov, druge vere in oni bodo od tedaj tvoji tovariši skozi tvojo sužbo kralju in domovini. Ločil se boš Ti tovariš od vsega, kar ti je bilo ljubo doma. Nič otipljivega ne boš odnesel s seboj, niti obleke ne. Odneseš pa boš svojo kulturo, to je svojo poštenost, z eno besedo vse to, kar te je naučila dobra slovenska mati. Zapomni si to dobro, tovariš! Pregovor pravi, da se človek izkaže v tujini. Nikoli ti ne bo žal, da si ostal pošten slovenski fant, najsibo v kateremkoli delu naše domovine. Ne osramoti, tovariš, svojega in slovenskega imena, ne s tujimi psovskani, ne z grdobjami! Slovenska pesem naj ti bo tovarišica ob težkih urah, kajti domača pesem te bo razvedrila, ti dajala poguma in vztrajnosti.

Spominjam se dobro, kako ljudje po naši domovini hitro spoznajo slovenske fante. Ko sem jih nekoč vprašal, kako spoznajo, da so Slovenci so mi odgovorili: »Saj vsak večer slišimo vesele slovenske pesmi, katere se glase zvečer ob kasarni. In prijazni so...!« so končno pripomnili. Od tebe je torej odvisno, tovariš-vojak, kako si bodo naši bratje mislili o tvojem narodu. Če boš ohranil to, kar si lepega odnesel od doma, boš dober,

nikoli ostal zasmehovan, ampak spoštovan! Vrnil se boš domov dober ali pa slab, srednjega ni. Kako je žalostno, da se hočejo nekateri slovenski fantje pri vojaki izkazati s tujo italijansko kletvijo Boga in Marije! Med ljudmi v Sloveniji bi danes našel malo takih fantov, kateri bi se upali trezno bruhati italijanske kletve brez sramu. Nekateri južni bratje mislijo seveda, da so te kletve slovenske. Nečoč me ustavi skupina vojakov, večinoma muslimanske vere in me vpraša, kaj naj te besede pomenijo v njihovem jeziku? Ko sem jim dopovedal in razložil, da so te kletve tuje in kaj pomenijo, so se oni, muslimani, zdrznili.

Proti drugovercem se obnašaj, tovariš vojak, dostojno, vendar ne dopusti nikoli, da bi žalil kdo tvoja verska čustva, tvojo vero. Povsod mora biti slovenski katoliški fant vzgled drugovercem, ker po tvojem obnašanju bo marsikdo sodil tvojo vero in kulturo. Ker ti ne bo mogoče izvrševati verske dolžnosti kakor doma, daruj vse morebitne neprijetnosti, napore Bogu v čast, da si boš tudi tam, za zidovi kasarn, nabiral nestrohljivih zakladov, ki ti jih nihče ne bo mogel uničiti.

Stoj, slovenski katoliški fant, glej, da boš vedno junaško stal, kakor je stal stotnik z orožjem ob križu Njega in pred vsem svetom raportiral, ko sta se tresla nebo in zemlja: »Resnično, ta je Sin božji!« Od Njega imamo življenje, po trpljenju in smrti zmago-slavno vstajenje!

Kalan Maks, Novo mesto.

Sv. Miklavž pri Ormožu

Že dolgo smo vsi zavedni slovenski katoliški fantje čutili potrebo po enotnem fantovskem glasilu. Zato smo tudi mi z veseljem sklenili, da hočemo biti sotrudniki »Kresa«, zavedni njegovi pristaši. Dasi smo na zadnjem koncu Prlekije, je bil list dobro posejan in obeta bogato žetev. Lahko priznamo, da smo tudi z njim pospešili veselje do skupnega dela v naši organizaciji. Je pač tudi med nami nekaj nevernih Tomažev, ki prej ne sodelujejo, dokler ne vidijo uspehov drugod. A sedaj, ko smo že tudi v našem okrožju precej dobro organizirani, so postali tudi naši fantje bolj navdušeni za delo na polju prosvete. Ne moremo se sicer še hvaliti z bogve kakimi uspehi, ker smo imeli ustanovni sestanek šele 24. januarja. Takrat smo izvolili odbor, pozneje pa prihajali vsak teden ali vsaj vsakih 14 dni k sestankom, na katerih smo se trudili za napredek splošne izobrazbe. Veselje do društvenega dela smo pokazali posebno s svojimi predstavami. Na svečnico in na zadnjo nedeljo smo igrali Vombergerjevo »Vodo«. Svojo trdno samozavest smo pokazali ljudstvu ob proslavi našega fantovskega praznika dne 19. marca. Udeležence smo pozdravili z lepo pozdravno zborna deklamacijo, sledila

ji je naša himna, nakar je imel predsednik našega odseka lep govor o našem delu naših vzvišenih načrtih, našem programu. Vkljub slabemu vremenu smo tudi na velikonočni ponedeljek vprizorili dve lepi sodobni igri — drami.

S tem smo na kratko opisali naše delovanje, ki ga pač usmerjamo po naši moči — volji članov in sedanjih težavah. — Bog živi!

Grize pri Celju

Dolgih sedem let je minilo, odkar so nam nasilno razbili našo telovadno organizacijo. S tem so nas razgnali na vse strani z mislijo, da nas popolnoma uničijo.

Toda zelo se motijo tisti, ki mislijo, da se da dober slovenski fant enostavno odvrniti od svojih vzvišenih idealov.

Res, pleve so odletele, a zrnje je ostalo, ter začelo rasti. Tako smo fantje v teh letih še vedno skup držali ter tako prebili težko dobo.

V letu 1936. smo začeli s pripravo, da ustanovimo fantovski odsek, kar se je potem zgodilo dne 1. jan. 1937, ko je bil ustanovni občni zbor. Poslali smo na tečaj v Brdce pri Mozirju br. Oblaka Ivana. Po tem tečaju smo začeli s sestanki, katere imamo tedensko. Sedaj predelujemo največ članke o »Kominterni«, pa tudi druga za slovenske fante važna vprašanja.

Telovadbo imamo dvakrat tedensko ter pridno vadimo proste vaje. Članov je zaenkrat deset. Fantovskega glasila »Kres« imamo 5 izvodov ter ga z zanimanjem prebiramo.

Res nas je še malo, pa bomo že poskrbeli, da nas bo več, ker korajža velja, kdor jo ima, ta tudi zmaga. — Bog živi!

Izlake

Poslušaj, prijatelj, kako zvonovi pojo...

Pojo? Ne! Jokali so, jokali z nami, za teboj, naš ljubljani, dragi Ciril Hribarjev!

Kakor meč se je vsekala v naša srca žalostna vest dne 4. marca, ko smo zvedeli o tvoji tragični smrti. Pri delu si umrl, dragi Ciril, tok elektrike ti je ustavil utrip plemenitega srca. Ni ti bilo dano, da bi prižigal to časno zemeljsko luč, katero si pomagal napeljavati v svojo rojstno vas. Bog te je pozval, da Mu prižišgaš zvezde na nebesnem svodu.

Ciril, ti si umrl, ti si odšel k Bogu.

Tedaj je z brati v fantovskem odseku zahtela vsa dolina, tedaj so zajokali Svetogorski zvonovi z nami, ki smo te ljubili in čislali. Samo dvajset pomladi si živel v dolini solz, enoindvajseto pa obhajaš v večni pomladi in večnem maju.

Kako ljub si nam bil, je pričal tvoj pogreb, pričale so solze, ki so zalivale naše oči ob govoru č. g. kaplana iz št. Jurja, tvojega najljubšega prijatelja.

Ciril! Nad teboj je zrastle gomila. Večni ti mir! Sedaj si pri našem najvišjem Vzoru, prosil Ga, naj pomaga tudi nam, da po kon-

čani poti zemeljskega beganja prijadramo v nebeški Pristan. Janko.

Ježica

Delo za dobro slovenske zemlje in nas je tudi nas včlenilo v falango slovenskih katoliških prosvetarjev. Zavedamo se, da bomo z božjo pomočjo, našo vztrajnostjo in dobro voljo, v skupnosti z vsemi enako mislečimi, priborili slovenstvu lepšo bodočnost.

Pri nas smo imeli 8. dec. lepo uspelo akademijo. Tri dni pred sv. Jožefom pa duhovne vaje, ki naj v naše delo prinesejo čim več blagoslova. Na četno nedeljo je priredil naš odsek sportno-gimnastično akademijo.

Na vsakotedenskih sestankih obravnavamo vsa važnejša socialna in gospodarsko-politična vprašanja. Pa tudi petja ne manjka, saj smo slovenski fantje! S sestanki si jasno pogled na svet in njegove dogodke, s sportom pa utrjujemo telo in voljo, da bomo, če morda privihra spet kaka burja, pogumno stopili v borbo, ne da bi se morali leta skrivati v molku in čakanju. — Bog živi!

Mavčiče

Lep praznik smo imeli na dan sv. Jožefa fantje v Mavčičah. Že takoj zjutraj v cerkvi, ko so pristopili vsi člani k obhajilu; pri maši sta stregla dva odrasla člana, kar je vzbudilo pozornost. Popoldne ob treh smo priredili akademijo z 14 točkami. Kot prva točka je bila na sporedu pozdravna deklamacija petih fantov. Nato je pevski zbor zapel več pesmi. Pri telovadnih točkah je igral tamburaški zbor simbolične vaje članic »Povsod Boga« in »Oj le šumi« s petjem ženskega zbora so napravile prisrčen vtis, zlasti še, ker je pred vsako vajo po ena članica deklamirala vsebinsko bogato deklamacijo. Pri članskih gimnastičnih vajah je bilo opaziti še neko neuglajenost, vendar pa te vrste vaje vzbude pozornost zaradi zelo izrazitih gibov. Članska simbolična vaja »Oj Doberdob« je bila podana z občutjem ob spremljavi moškega zbora. Skupina na koračnico je tudi ugajala.

Govor člana, bivšega predsednika Orla Sušnika, je povdaril našo idejno stran dela ter je napravil na vse globok vtis. Z veliko prisrčnostjo so prisotni spremljali vaje naraščajnikov, ki so se vsled velikega aplavza skoro motili pri izvajanju, ker so bili vajeni prej le na trdo poveljevanje in strogo besedo.

Mladi so pokazali svoje predpisane vaje še nedovršeno, vendar so vsled lepih gimnastičnih gibov ugajale vsem. Višek navdušenja je vzbudila pa fantovska himna; ta pesem že sama na sebi navdušila slehernega, potem pa še lepi gib na besedilo! Za zaključek smo pa recitali zborna recitacijo »Domača zemlja«, ob živi sliki sodelujočih članov in članic. K lepemu uspehu so nam veliko pripomogli fantje in dekleta iz Šmartna pri Kranju, tako s pobudo in s pomočjo pri raznih vajah, nazadnje pa še z veliko udeležbo. Pomagajmo res drug drugemu, ker le v slogi in skupnosti je moč. Bog živi!

J. P.

po svoji domovini spoznamo in se po delu in življenju med seboj vzljubimo in cenimo!

Kaj pridno se udeležujejo naši pesniki. Nekateri pesmi sem odložil za poznejšo objavo (J. Tominec: V viharju, žarijo ognji; J. Cukale: Ob ognju, Učenci; in še nekaj drugih), za druge pa še ni za vse gotovo, če bodo objavljene (Pred kazem, Novi klic, Re-grut, Bolnik, Izpoved izgubljenega sina, Ob neznančevem grobu; Zmagoslav: Mati plaka; F. O.: Kres, Lonkina smrt; S. Pavčnik: Večnega opomin, Jutro, Sanje, Obup (ne: Brez-

up!); J. Jager: Tožba koroških Slovencev, Spomin; Muser V.: Dvignimo glave!; Jeza F.: Truden sem, Večeri pred pomladjo; Medgor-ski: Mati Dolorosa; Jože Thaler: Pred božji grob se sklonila je, Duši, Z naročja mi ga deni). Kakor vidite, zavrgel nisem ničesar, samo čakam. Posameznim sotrudnikom sem pisal posamična pisma, druge prosim potrpljenja.

V sodelovanju naj se nihče ne utruji, ampak vztrajati je treba — vam in meni. Bog živi!

Akademija S. K. Planina. Malo odgovora.

V Sokolu, vestniku sokolskih zup Ljubljana, Maribor in Novo mesto je napisal v slovenskem jeziku g. Stane Trček, ki ga poznamo športni delavci samo iz časopisnih polemik, ki jih je imel s strokovnjakom na polju telesne vzgoje g. prof. Ulago in s podpisanim, celi dve strani o akademiji S. K. Planine. Že takoj uvodoma je ugotovil, da je bilo na akademiji več ko četrtina Sokolov in Sokolic. Ne vem, kaj naj bi bil vzrok tako veliki udeležbi sokolskega članstva: Ali se hočejo kaj učiti od nas, ali pa jih je strah pred delom, ki ga vršimo na polju telesne vzgoje. »Zaradi tega ali pa zato« (krilatica, ki jo g. Trček tako rad uporablja), je pisec tudi temu primerno opisal gimnastične vaje članov, ki so kot prvi nastopili. Bog nas varuj v športnih vrstah takih strokovnjakov, ki imajo take pojme o modernih vajah, kakor jih ima gosp. Trček, kateremu pa bomo zelo hvaležni, če bo v svojih vrstah, — ampak samo v svojih vrstah — kar naprej uveljavljal svoje nazore. Ker ima o moderni telesni vzgoji take pojme, mu seveda tudi učitelji Planine niso bili všeč. Naj bo le brez skrbi, saj ti učitelji niso nikdar hoteli v njegove vrste, pač pa so jih preje, ko še ni bilo Planine, silili, da pridejo tja. Edino gimnastične vaje deklet so bile res nekoliko podobne onim, ki jih izvajajo Trčkove telovadkinje, samo s to razliko, da so bile malce modernejše. Je pa vzrok v tem, ker je za ženske, ki naj izvajajo vaje v krilih, težko kaj specialno-gimnastičnega prirediti. In tako se obrejuje pisec v svojem »strokovnem« poročilu ob vsako točko in naj si je bila še tako dobra. Edino tiste točke, ki so mu tuje, pohvali (dviganje uteži in rokoborba). Tudi metoda smučarske gimnastike mu ni bila všeč, češ, da so »brez smotra, nekoristne ali celo škodljive sistemu, za kar naj bi pripravljale.« Pri tem je vmešal tudi Nemce, ki so mojstri in učitelji v tej panogi in so mu očitno »zaradi tega ali pa zato« tudi oni trn v peti. Mislim, da bi jih imel lahko za zgled v tem pogledu, saj so s svojo metodo na zadnji olimpijadi dovolj prepričevalno izvojevali prvenstvo v celotni klasifikaciji in seveda tudi v telovadbi. In pa »Gor čez izaro«. Pravi, da je gibavni izraz le redko ustrežal pesmi. Ne trdim, da ne bi g. Trček napravil nekaj ne-

primerno boljsega, vendar mu povem na uho, da je bil umetnik in talent pri nas nedosegljive kakovosti g. Pino Mlakar, ki je sestavil to vajo, ravno radi svoje velike umetniške sposobnosti na tem polju klican v inozemstvo, kjer je v največjih mestih Evrope žel velikanske uspehe in bil zanje tudi odlikovan.

Precej neokusno pa je pisanje tudi o rodnih telovadbi. Človek bi mislil, da je pisec vsaj na tem polju doma, a je pokazal, da niti tisti panogi, katero tako vneto zagovarja, ni kos. Vaje na bradlji je imenoval z m e s težkih in najpreprostejših prvin, vaje na drogu naj bi pa po njegovem mnenju ustrezale višjemu oddelku. Rad bi poznal vajo za mednarodno ali olimpijsko tekmo, ki ne bi imela poleg vrhunskih gibov, tudi kako sklopko, navpor, ročno stojo itd. Pa ne morda, da bi nekaj pri Sokolih, ko je še g. Trček tekmoval v višjem oddelku, delali take vaje na drogu, kakor jo je napravil na pr. Varšek, Hvale itd. na akademiji.

Potem se dotakne še tega, koliko bi Orli pripomogli k uspehu državne olimpijske vrste, če bi tudi oni sodelovali. Jaz pravim: Dosti in sicer zelo dosti, ko jih ne bi bili razpustili, saj so še sedaj po skoraj sedemletnem neprostovoljnem odmoru isti ljudje na taki višini, da to gotove kroge močno vznemirja.

Najbolj interesanten je pa zaključek te nestrokovne in skrajno neobjektivne zmesi. Tu pravi Trček tole: »Nastop je pokazal ta način dela in pokazal tudi, da se v pogledu na občne temelje uspešne metode »Planine« v ničemer ne razločuje od sokolske »telovadne« metode, da jo tedaj dejansko priznava za pravilno. Če pojdejo za spoznanjem »Planine« tudi ostala športna društva, potem smemo v naši telovadbi pričakovati kmalu novo, plodno obdobje itd.

Če človek pregleda vso zmes tega poročila in jo primerja z njegovim zaključkom, mora priti do spoznanja, da je vse to, kar je pisec preje raztrgal, na koncu pohvalil kot dobro, češ, da je sokolsko. Pa mu pustimo to veselje, samo logika, logika, kje si ostala?

Ivo Kermavner
predsednik S. K. Planine

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

---

r. z. z neom. z. - Ljubljana, Miklošičeva c. 6.,
v lastni palači,

obrestuje hranilne vloge
najugodnejše.

NOVE VLOGE vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4%, proti odpovedi 5%.

Domača slovenska zavarovalnica je **VZAJEMNA ZAVAROVALNICA**

v Ljubljani v lastni palači ob Miklošičevi
in Masarykovi cesti

Telefon 25-21 in 25.22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Slo-
veniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Novo vloge . . . . . Din 50,000.000.-
Oproščene vloge, prenešene na nov račun " 60,000.000.-
Skupno stanje novih ulog . . . . Din 110,000.000.-

NOVE VLOGE VSAK ČAS IZPLAČLJIVE

Obrestna mera do 5%

Za vse vloge jamči mestna občina ljubljanska.